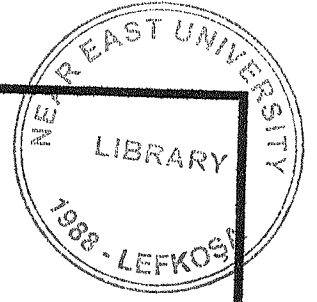

**K.K.T.C
Y.D.Ü
Fen. Ed. Fak.
Türk Dili ve Ed. Bölümü**

Mezuniyet Çalışması

**1955-1974 Yılları Arasında
Kıbrıs'ta Yaşanan Canlı Hatıralar**

Ayşe Kılınç

**Danışman
Doç. Dr. Bülent Yorulmaz**

**2001
Lefkoşa**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	3
GİRİŞ.....	4
ACI, GÖZYAŞI, KAN VE KATLİAM DOLU 1955-1974 DÖNEMİ.....	8
İLK SALDIRILAR (1956-1957) TEDHİŞ YILLARI- VASİLYA VE GAZİKÖY SALDIRILARI.....	9
MELANDRA FACİASI (5 Aralık, 1957).....	13
1958 YILI SALDIRILARI.....	13
ÖMERYE SALDIRISI (9 Haziran, 1958).....	14
SİNDE (İNÖNÜ) KATLİAMI (12 Temmuz, 1958).....	15
KIBRIS CUMHURİYETİNE DOĞRU.....	16
1960-1963 DÖNEMİ.....	17
KANLI NOEL SALDIRILARI.....	18
KAYMAKLI- KUMSAL BASKINI, AYVASIL KATLİAMI.....	24
LARNAKA SALDIRILARI.....	26
LONDRA KONFERANSI.....	26
LİMASOL SALDIRILARI (13 Şubat, 1964).....	27
BAF SALDIRILARI (7 Mart, 1964).....	28
ERENKÖY SALDIRILARI (6 Ağustos, 1964).....	29
MAĞUSA SALDIRILARI (2 Kasım 1965).....	31
GEÇİTKALE VE BOĞAZİÇİ KATLİAMLARI (15 Kasım, 1967).....	31
20 TEMMUZ BARIŞ HAREKATI.....	34

ÖNSÖZ

Kıbrıs Türk halkı, vatan bilinen Kıbrıs'ın 1878 yılında İngiltere'ye devredilmesinden bu yana vermekte olduğu özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinde çok acılar çekmiş, saldırılara uğramış, katliamdan geçirilmiş ve çok ağır bedeller ödemiştir.

Bugün Kıbrıs'ta yaratılan ayrı Türk vatani ve ayrı Türk devletinin temellerinde alın teri, gözyaşı ve kan vardır. Ayrı Türk vatani yaratılması ile özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinde Kıbrıs Türk halkının varlığına yönelik çok büyük, acı ve vahşet dolu Rum-Yunan saldırıları vardır. Tarihin kara sayfalarında yer alan, soykırım olarak adlandırılan ve çağımızın barbarlık örneklerini oluşturan vahşi Rum-Yunan saldırılarını unutmak mümkün değildir.

Değerli hocam Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'ın yönlendirmesi ile hazırlamış olduğum *"1955-1974 Yılları Arasında Kıbrıs'ta Yaşanan Canlı Hatıralar"* konulu Mezuniyet Tezi'mde, Kıbrıs'ta yaşanan ve soykırım niteliğini taşıyan Rum-Yunan saldırıları, o günleri ve o büyük acıları yaşayan kişilerin anlatmalarından oluşmuştur.

Ayşe KILINÇ
2001 Lefkoşa.
K.K.T.C.

GİRİŞ

Her karış toprağı binlerce şehidin kanı ile sulanan ve 308 yıl Türk idaresinde kalan Kıbrıs, 1878 yılının Temmuz ayında "terkedilmiş topraklar" arasına karışıyordu. Larnaka önlerine demirleyen İngiliz donanmasının komutanı Amiral Lord John Hay, 9 Temmuz, 1878 günü Minotaur zırhlısından inerek büyük bir "gurur" ve "ihtişamla" Kıbrıs'a ayak basar. Yeni efendilerini karşılayan Rumlar, sevinç naraları haykırırken, Kıbrıs Türklerinin yüreğı acı, gözleri yaşla doludur... Ve işte o gün, Kıbrıs'ın o küçük liman kentinde, Kıbrıs'ta asırlarca sürecek olan Türklük kavgasının ve Türk direnişinin ilk tohumları gözyaşları ile birlikte toprağı düşecek, kan, acı ve gözyaşı ile beslenerek kök salacaktır.

Lefkoşa'da, 12 Temmuz, 1878 günü kapkara bir matem vardır. Burçlarında asırlarca Türk Bayrağı dalgalanan Lefkoşa'nın sessiz sokaklarında "mağrur" İngiliz askerleri ilerlerken, Türk evlerinde acı, gözyaşı ve direniş yeminleri vardır. Kıbrıs'ın son Türk Valisi Besim Paşa, makamını İngiliz Amiral Lord John Hay'e devrederken, Baf Kapısı'nda bulunan Türk Askeri Garnizonu'ndaki Türk Bayrağı indirilip, yerine İngiliz Bayrağı çekiliyordu. 308 yıl boyunca göklerde dalgalanan Türk Bayrağı indirilirken, Rumlar "yaşasın İngiltere!", "yaşasın Viktorya!" naraları atıyor, Rumlar adına konuşan George Kepiades, yeni efendilerine bağlılıklarını belirtirken, ENOSİS isteklerini de dile getiriyordu. Rumların hakaret ve tahriklerine dayanamayan bir Türk Subayı kılıcını çekip Rumların üzerine yürür ve güçlükle önlenir. Limasol ve Mağusa'daki Türk direnişleri ise ateş ve kanla bastırılır. Larnaka'da "direniş yemini" edenlerin, Lefkoşa'daki Türk Subayının, Limasol ve Mağusa'da kılıçtan geçirilen ilk direnişçilerin kimler olduğu bilinmez. Tarih kitaplarında bunları bulamazsınız. Unutulup gittiler. Bu adsız direnişçiler unutulsa bile onlardan geriye, yakmış oldukları direniş ateşinin ruhu, azmi, kararlılığı ve inancı kaldı.

Kıbrıs'ta ilk Türk direnişinin ateş ve kanla bastırılmasından sonra, İngiliz Sömürge İdaresi'nin ilk Yüksek Komiseri Sir Garnet Wolseley, büyük bir askeri kuvvetle, 22 Temmuz, 1878 günü Kıbrıs'a gelir. Sir Garnet Wolseley, Larnaka limanında büyük bir Rum kalabalığı tarafından karşılanır. Kitium Piskoposu, Wolseley'e hitaben yaptığı konuşmada şunları söyler:

"İyonya adalarının Yunanistan'a ilhakında olduğu gibi; Kıbrıs'ın anavatan Yunanistan'la birleşmesine Büyük Britanya'nın aynı ölçüde yardımcı olacağı ümidi ile idare değişikliğini kabul ediyoruz."

ENOSİS canavarı yeniden hortlarken, Kıbrıs'ta Türk direnişinin yeni bir dönemi başlıyordu. Girit faciasının yaşandığı o günlerde, aynı vahşet ve aynı barbarlık Kıbrıs'ta da yaşanır. Yunanistan'ın ve Ortodoks Kilisesi'nin desteğindeki ENOSİS mücadelesi doruğa tırmanırken, 1912 yılında Türklere yönelik genel bir saldırı başlatılır. 1912-1914 yıllarını kapsayan bu dönemde, 72 Türk köyü ve büyük şehirlerdeki Türk semtleri saldırıya uğrar. Büyük bir vahşet ve büyük bir göç yaşanır. Limasol'da Berber Kara Ahmet, balta ve nacaklarla vahşi şekilde katledilir. Berber Kara Ahmet, ilk şehidimizdir. Lefkoşa'da, Tahtakale bölgesinde ilk direniş hareketini örgütleyen ise kasapbaşı Hasan Karabardak'tır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun, İngiltere'nin karşısında Birinci Dünya Savaşı'na katılmasını bahane eden İngiltere, 5 Kasım 1914 tarihinde, Kıbrıs'ı tek yanlı olarak ilhak eder, İngiliz uyruğu olmak istemeyen bir kısım Türkler, Anadolu'ya göç ederken, geride kalanlar, güçlü bir direnişin yaratılabilmesi uğraşı içerisindeyler.

Uzun ve zorlu bir uğraştan sonra, 1914 yılının sonlarında Kıbrıs'ta ilk Türk yeraltı direniş örgütü oluşturulur: "TÜRKİYE İLE BİRLEŞME ÖRGÜTÜ"

"TÜRKİYE İLE BİRLEŞME ÖRGÜTÜ"nün öncüleri Dr. Behiç, Hasan Karabardak, Dr. Esat, Babalikiler, Kenanlar ve diğer adsız direnişçilerdir.

Çanakkale Savaşları'nda, esir düşen binlerce Türk askerinin hapsedildiği "Mağusa Esir Kampı"na ani bir gece baskını düzenleyip, kurtarılacak Türk askerleri ile birlikte Kıbrıs'ta kurtuluş hareketini başlatmayı planlayan, "TÜRKİYE İLE BİRLEŞME ÖRGÜTÜ" bu eylemini hain bir ihbar sonucu gerçekleştiremez. Bu eylemi planlayan "TÜRKİYE İLE BİRLEŞME ÖRGÜTÜ"nün önderleri tutuklanıp, Girne Kalesinin karanlık zindanlarına hapsedilirken, harekete katılacak olan , "Mağusa Esir Kampı"ndaki Türk Subayları da kılıçtan geçirilir.

Kısa süreli bu yenilgiden sonra, gözler, Mustafa Kemal'in Anadolu'da başlatmış olduğu Ulusal Kurtuluş savaşına çevrilir. Mustafa Kemal ve Kuvvay-ı Milliye ruhu, mücadelesi, Kıbrıs Türk direnişçilerinin tek ilham kaynağı ve tek gücü olacaktır. Akdenizi geçen direnişçiler, Mustafa Kemal'in ordularına katılırlar, ölümü, ateşi ve şerefi yaşarlar.

Kıbrıs'ta, Kemalist Hareketin öncüleri yine bu ilk direnişçilerdir. Anadolu'da yokluklar içerisinde Kurtuluş Savaşı'nı yürüten Mustafa Kemal'in ordularına yardım göndermek, kutsal bir görevdir. Ada'nın dört bir yanında yardım toplama etkinlikleri düzenlenir. Büyük bir coşku, büyük bir heyecan vardır. Bu etkinlikleri düzenleyen direnişçiler, yine, Girne Kalesi'nin karanlık zindanlarına kapatılırlar. Güneşi görmeseler bile, Mustafa Kemal'in Anadolu'da başlatmış olduğu kutsal kavga'nın ateşi, yüreklerini ısıtır.

Anadolu'da ki Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasından sonra, Kıbrıs Türkleri ve direnişçiler Mustafa Kemal'e şöyle seslenirler: "Anadolu'yu kurtardın, bizi de kurtar Paşam..."

Atatürk Cumhuriyeti'ni ve devrimlerini büyük bir coşkuyla izleyen Kıbrıs Türkleri, yeni bir direniş dönemini daha başlatırken, Atatürk Cumhuriyeti'nden güç ve cesaret alırlar.

Kıbrıs'ta durmak bilmez Türk direnişinden ve Kemalist Hareketten endişeye kapılan İngiliz Sömürge İdaresi, alçakça ve çok çirkin komplolarla Türk direnişinin öncülerinden Dr. Behiç ve Hasan Karabardak'ı katleder. Dr. Behiç, çirkin bir komplo sonucu darağacında can verirken, Hasan Karabardak bir Rum doktorunun yanlış tedavisi sonucu öldürülür. Ama, Türk direnişi yine durmayacak, yeni direniş kadrolarını oluşturacaktır. Gazeteci Remzi Okan, Con Rıfat ve Hakim Raif Bey bu dönemin direnişçileri, Türklük kavgasının ve Kemalist hareketin neferleridir. Gözler yine Anadolu'da, gözler yine Mustafa Kemal'dedir.

Rumların 1931 ENOSİS ayaklanması, Kıbrıs Türklerine büyük acılar getirir. Türk Bayrağı'nın çekilmesi yasaklanırken, okul kitaplarında Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili bölümler çıkarılır. Direniş ve Kemalist hareketin öncüleri büyük bir baskı altına alınır. Bu karanlık yıllarda, en ağır baskılar altında bile Türk direnişi ve Kemalist Hareket yine engellenemez. Direniş ruhu ve azmi nesilden nesile aktarılır. Kıbrıs Türkü, vatan bildiği toprakları, korumakta kararlıdır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, yeniden doruğa tırmanan ENOSİS mücadelesi, kararlı bir Türk direnişi ile karşılaşır. Bu dönemdeki direniş hareketinin öncüleri Dr. Fazıl Küçük ve arkadaşlarıdır.

1950 ENOSİS plebisiti, 1955 EOKA hareketi, Kıbrıs Türkleri'ne yönelik vahşi saldırılar ve katliam tehlikesi savunma gerekliliğini gündeme getirir. "VOLKAN" ve "9 EYLÜL CEPHESİ", bölgesel ve amatör gönüllülerden oluşan ilk yeraltı Türk direniş örgütleridir. Yunanistan'ın desteklediği ve yönlendirdiği EOKA tedhiş örgütünün Türklere yönelik saldırılarını yoğunlaştırdığı ve ENOSİS tehlikesinin iyice görüldüğü günlerde, örgütlü, disiplinli ve siyasi liderlikle uyum içerisinde çalışabilecek bir yeraltı örgütüne gereksinim duyulur ve böyle bir örgütü oluşturmak kaçınılmaz bir görevdir.

Rauf Raif Denktaş'ın başkanlığındaki Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu, Kıbrıs'ta Türklük hareketinin merkezini oluştururken, güçlü, disiplinli ve siyasi liderlikle uyum içerisinde çalışabilecek bir yeraltı örgütünün kuruluşunda en önemli görevleri üstlenir.

Kıbrıs Türk halkının ölümle kalım arasındaki ince çizgide mücadele ettiği 1957 yılının Kasım ayında, VOLKAN, 9 EYLÜL CEPHESİ ve diğer adsız direnişçilerin de katılımıyla efsanevi TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI kurulur. Kıbrıs Türk Halkının bir asırlık özgürlük, bağımsızlık ve Türklük kavgasının bağrından doğan TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI, Kıbrıs Türk direniş tarihinde yeni bir dönemi oluştururken, Kıbrıs Türk halkından aldığı güçle bir sırlık direniş mücadelesini zaferle sonuçlandıracak, 1974 Mutlu Barış Harekatı ile Kıbrıs'ta ayrı bir Türk vatanı, ayrı bir Türk devleti yaratılacaktır.

Kıbrıs Türk halkı bir asırlık özgürlük, bağımsızlık ve Türklük mücadelesinde çok ağır bedeller ödemiş, katliamdan geçirilmiş diri diri katliam çukurlarına gömülmüş, binlerce evladını toprağa vermiştir. Tarihe mal olan bu mücadelenin her safhasında binlerce şehidin canı, gazilerin kanı, adsız mücahitlerin ve Kıbrıs Türk halkının büyük fedakarlığı, Anavatan Türkiye'nin büyük yardımları ve desteği vardır.

Tarihe mal olan bu kutsal mücadele, bu kutsal mücadelede toprağa düşenler, vatan için bayraklaşanlar unutulmamalıdır. Unutulmaması ve daima hatırlanması gereken bir diğer olgu ise Kıbrıs'ta Türklüğe kan kusturan Rum-Yunan mezalimidir. Rum-Yunan mezaliminin en karanlık, en acımasız ve en vahşi günleri ise 1955-1974 yılları arasında yaşanmıştır. Bu dönemde yüzlerce Türk köyü yakılmış, savunmasız Türkler katliamdan geçirilmiş, diri diri katliam çukurlarına gömülmüş, küçük bebekler kurşunlanmış, açlığa susuzluğa mahkum edilmiştir. O günlerin tarihinin her sayfasından gözyaşı ve kan damlamaktadır.

ACI, GÖZYAŞI, KAN, VE KATLİAM DOLU 1955-1974 DÖNEMİ

1950'li yıllar Enosis mücadelesinin doruğa tırmandığı, Enosis'in "self-determinasyon" maskesi altında Birleşmiş Milletlere götürüldüğü yıllardır.

Yunan Başbakanı Sofokles Venizelos, 16 Şubat 1951'de "Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhak edilmesi gerektiğini" açıklar. 1950 Plebisitinin 2. yıldönümünde Kıbrıs'ın her köşesinde Enosis gösterileri yapılır, Türkler acımasız saldırılara uğrarlar.

Birleşmiş Milletlerin 24 Kasım, 1952 tarihli oturumunda Yunanistan, Kıbrıs'a self-determinasyon hakkının tatbik edilmesini isteyecek, Türkiye ise bu hakkın Kıbrıs Türklerine de aynı şekilde verilmesi gerektiğini belirtecektir.

Uluslararası toplantılarda "self-determinasyon" konusu sürekli olarak gündeme getirilirken, Kilisenin büyük maddi yardımları ile oluşturulan Rum-Yunan heyetleri dünyayı dolaşmakta, Enosis lehine kamuoyu yaratmaya ve destek bulmaya çalışmaktadır.

Yunanistan, "self-determinasyon" konusunu 21 Eylül, 1953 ve 24 Eylül, 1954 tarihli Birleşmiş Milletler oturumlarında yeniden gündeme getirir. Enosis'e ulaşabilmek için "self-determinasyon" hakkının verilmesini ısrarla istemektedir.

Uzun tartışmaların yapıldığı, Birleşmiş Milletlerin 17 Aralık, 1954 tarihli oturumunda Kıbrıs meselesinin "şimdilik" Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda görüşülmemesine karar verilir.

Yunanistan, Enosis konusunda Birleşmiş Milletlerde bir sonuç alamayınca, 1955 Ocak ayında Makarios ve Grivas'a tedhiş hareketleri için onay verir. EOKA tedhiş hareketinin örgütlenmesi ve silahlanmasında zorluk çekilmez. 1951 yılında Grivas tarafından kurulan Rum Gençlik Teşkilatı PEON, EOKA'nın temelini oluştururken, 1954 yılının Mart ve Ekim aylarında Yunanistan tarafından Kıbrıs'a gizlice sokulan silahlarda kullanılmaya hazırdır.

1 Nisan, 1955 günü Kıbrıs'ın dört bir yanında patlatılan bombalarla EOKA tedhiş örgütünün kurulduğu ilan edilir.

EOKA'nın yayınladığı ilk bildiride şöyle denilmektedir;

"Karşımızda iki düşman vardır. Birincisi İngilizler, ikincisi Türklerdir. İlk önce İngilizler ile mücadele edeceğiz ve onları Ada'dan çıkaracağız. Bundan sonra Türkleri imha edeceğiz. Hedefimiz ilhaktır..."

İngiliz Sömürge Yönetimine Karşı tedhiş hareketlerini yoğunlaştıran EOKA için "Enosis'e asla razı değiliz" diyen Kıbrıs Türklerinin öldürülmesi yeterli bir nedendir. 1955-58 yılları arasında EOKA 400 kadar Rum öldürmek suretiyle, ENOSİS yanlısı olmayan Rumları hizaya getirir. Bu arada 100 Türk de öldürülmüştür. Çünkü, Türkler de ENOSİS yanlısı değildirler ve sindirilmelidirler.

İLK SALDIRILAR-1956-1957 TEDHİŞ YILLARI VASİLYA VE GAZİKÖY SALDIRILARI

Kıbrıs Türk halkının özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinde çok önemli hizmetlerde bulunan Mücahide Fatma TAHSİNOĞLU, EOKA ve Rumların ilk saldırılarını oluşturan

Vasilya (Karşıyaka) ve Afanya (Gaziköy) saldırıları ile Türk polislerine yönelik saldırıları şöyle anlatır:

EOKA, önceleri İngilizleri hedef almıştı. Ama, sıranın Türklere de geleceğini çok iyi biliyorduk. Dağıtmış oldukları bildirilerde bunu kendileri de söylüyor, otobüslerine Türk yolcu alan Rum şoförlerini bile ölümle tehdit ediyorlardı.

Sıranın Türklere gelmesi de fazla gecikmedi.

Vasilya (Karşıyaka) köyünde yaşayan savunmasız Türkler, 18 Mart 1956 günü Rumların saldırısına uğrarlar. Pazar günü olan 18 Mart tarihinde köyde bir düğün vardır ve köyün Türk erkekleri gelini bir diğer köye götürmek üzere köyü terketmişlerdi. Türk erkeklerinin köyü terk etmelerini fırsat bilen Rumlar, köyde kalan diğer Türklere saldırırlar. Olayların duyulması üzerine köye giden İngiliz askerlerinin komutanı sokağa çıkma yasağı koyacağını söyler. Bunun üzerine Rum Muhtar 'biz Türklerle barıştık, sokağa çıkma yasağı koymayınız' de ve Türk Muhtarla el sıkışır. Böylelikle de sokağa çıkma yasağı konulmaz.

19 Mart 1956 Pazartesi günü ise köyün Türk erkekleri çalışmak üzere işlerine giderler. Rum erkekleri ise yortu bayramı nedeniyle köyde kalmışlardı. Köyde ise Türk kadınları, yaşlılar, çocuklar ve Türk Muhtar kalmıştı. Bunu yine fırsat bilen Rumlar, köy papazının kilise çanıyla verdiği işaret üzerine Türk evlerine saldırırlar. Türk Muhtarı taş ve sopalarla dövmeye başlarlar. Muhtarın annesi 'vurmayın, öldüreceksiniz' diyerek kollarını uzatır ve yaşlı kadının her iki kolu da Rumlar tarafından kırılır. Türk Muhtarın akan kanlarına parmaklarını batıran Rumlar, Türk kanıyla duvara haç resmi çizerler. Rumların bu vahşi saldırısında yaşlı Türkler, kadınlar ve çocuklar taş ve sopalarla ağır şekilde yaralanırlar. 17 soydaşımız hastahaneye kaldırılırken, ikisinin durumu ağırdı.

Olayın duyulması üzerine de Lefkoşa'da toplanan Türkler büyük bir gösteri yapmışlardı. Kıbrıs Türk Kadınlar Birliği olarak, 25 kişilik bir heyetle Girne hastahanesinde yatmakta olan yaralıları ziyaret etmiş, daha sonra da Vasilya köyüne gitmiştik. Köyde, Rumlar arasında azınlıkta bulunan ve çoğunluğunu kadınlar ile çocukların oluşturduğu Türkler korku içindeydiler. Aç ve susuzdular. Kendilerine yiyecek yardımında bulunduk,

moral verdik ve korkmamalarını söyledik. Rumların amacı, diğer karma köylerde olduğu gibi, Türkleri köylerinden göç etmeye zorlamaktı.

Rum polislerini tehdit ve ölümle sindiren EOKA, Türk polislerine de saldırmaya başlamıştı. Lefkoşa'da 23 Nisan 1956 günü polis Nihat Vasıf ve Ardath Sigara Fabrikasında çalışmakta olan Cüfer Ferhat, EOKA'cıların silahlı saldırılarına uğrayıp, öldürülmüşlerdi. 23 Mayıs 1956 günü ise Poli köyünde kahvehanede oturan Lisani Çavuş, arkadan vurularak öldürülür. Vasilya Türklerinden sonra, Afanya (Gaziköy) Türkleri de 25 Mayıs 1956 günü Rumların saldırısına uğrar. Türk evleri, harmanları ve tarlaları ateşe verilir. Afanya Türklerine, motosikleti ile yardıma koşan Ali Mustafa isimli polisimiz, Rumların arasına düşmüş, odun ve taşlarla feci şekilde öldürülmüştü. 28 Mayıs 1956 tarihinde ise Lefkoşa'da Uzunyol'da görev yapan Çavuş İrfan Ali'nin üzerine bomba atılır ve daha sonra kaldırıldığı hastahanede ölür.

Hergün yeni bir ölüm ve katliam haberi ile sarsılıyorduk. 2 Haziran 1956 günü ise polis Ali Salih'in EOKA pususuna düşürülerek, öldürüldüğü haberi ulaşmıştı. Yardımcı polislerden Şadan Kara Ahmet ise, 4 Haziran 1956 günü Limya köyü Rumları tarafından öldürülmüştü. 27 Haziran 1956 günü de Ahmet Hüseyin, Baf Komiserliği önünde nöbette iken, EOKA tarafından vurularak, öldürülür. 1 Kasım 1956 günü ise Polis Çavuşu Abdullah Ali Rıza, Baf-Limasol yolu üzerinde bulunan bir marangoz dükkanında EOKA'cılar tarafından vurularak, öldürülür. Abdullah Çavuş, Ayios Gergios kayığının yakalanmasında görev almıştı.

EOKA canilerinin Türklere yönelik saldırıları 1957 yılında da devam eder. Türkler tehdit ve ölümle sindirilmek istenirken, 19 Ocak 1957 günü, Lefkoşa'da polis Cemal Ali, Rumlar tarafından vurularak öldürülür. Polis Müfettişlerinden Mustafa Ahmet Beyaz ise hanımı ile birlikte arabasında seyahat ederken, pusuya düşürülmüş ve EOKA'cılar tarafından feci şekilde öldürülmüştü. Aralık ayında ise, Baf'ın Melandra köyünde tarlalarında çalışmakta olan üç Türk, Rumlar tarafından baltalarla parça parça edilerek öldürülürlerken, kara papaz Makarios da 'Kıbrıs'ın ezelden beri Yunan olduğunu ve Yunanistan'la birleşeceğini' haykırıyordu.

EOKA'nın ve Rumların vahşi saldırılarına karşı, Türkleri savunmak üzere bölgesel direniş örgütleri kurulmuştu. VOLKAN bunlardan biriydi. Fedakar gençlerimiz bir şeyler yapmak istiyorlardı. Ama bunlar dağınık ve disiplinden yoksundular. 1957 yılının Kasım ayında ise dağıtılan bildirilerle, TMT'nin kurulduğunu öğrenmiştik. Yıllar sonra ise efsanevi Türk Mukavemet Teşkilatı'nın Federasyon Başkanımız Rauf Raif Denktaş, Federasyon Sekreteri Dr. Burhan Nalbantoğlu ve o günlerde Türkiye Konsoloslukunda İdari Ataşe olarak çalışan Kemal Tanrısevdi tarafından kurulduğunu öğrenecektim.

EOKA'nın saldırıları sürerken, Rumlarla İngilizler Kıbrıs konusunda gizli pazarlıklara girişmişlerdi. Kıbrıs Türklerini yok sayıyorlardı. Gelen haberler kötüydü. Bunun üzerine Kıbrıs Türkü ayağa kalkıp, şahlanmakta kararlıydı ve 27-28 Ocak 1958 günlerinde Lefkoşa ve Mağusa'da toplanan binlerce Türk 'bu adada biz de varız' diye haykırıyordu. İngilizin tepkisi ise çok ağır olmuştu. Türklerin üzerine bombalar, coplar ve silahlarla saldıran İngiliz askerleri bu iki gün de yedi soydaşımızı öldürmüşlerdi. Lefkoşa'daki gösterileri ve İngilizin vahşetini olayların içerisinde yaşayarak görmüştüm. Yaşlısı, genci, kadını, genç kızıyla bir yumruk olan Kıbrıs Türkü, korkmadan İngiliz askerlerinin üzerine yürüyor, bombalara ve kurşunlara göğsünü siper ediyordu. En önde yürüyen genç bir Türk kızı yere düşürülmesine, yerlerde sürüklenmesine rağmen elindeki Türk bayrağını bırakmıyordu. Türklerin üzerine arabalarını süren İngiliz askerleri, Mehmet Ahmet ile Şerife Mehmet'i, çiğnemişler ve bu soydaşlarımızı öldürmüşlerdi... Kırılan kemik seslerini ve göz yaşartıcı bombaların kokusunu hala daha unutamadım... O, ne büyük bir kavga günü, o ne büyük bir direnişti... Ertesi gün yapılan gösterilerde de Lefkoşa'da Mustafa Ahmet, İbrahim Ali ve Servet Ali Kanat adlı üç Türk genci İngiliz kurşunlarıyla can verdiler. Üçü de hayatlarının baharında idiler... Mağusa'da ise Fuat Yusuf ve Safa Muharrem, İngiliz askerleri tarafından vurularak şehit edilmişlerdi. Kayıplarımız ve acımız çok büyüktü... Ama, Kıbrıs Türkü Enosis'e razı olmayacağını, vatan bildiği toprakları korumakta kararlı olduğunu dünyaya göstermişti..."

MELANDRA FACİASI

(5 Aralık, 1957)

Türk direnişini ona erdirip, Kıbrıs Türklerini sindirmeyi amaç edinen EOKA tedhiş örgütü, Baf kazasının Melandra köyünde kanlı bir katliam gerçekleştirir. Melandra köyündeki tarlalarında çalışmakta olan Halit Derviş, Halil Mustafa ve Ali Arif adlı Türkler, 5 Aralık 1957 günü EOKA'cılarının saldırısına uğrayıp, balta ve nacaklarla katledilirler. Rifat TAŞ, bu saldırı olayını ve amaçlarını şöyle anlatır:

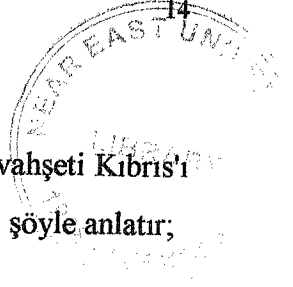
"Melandra köyünden iki saat mesafede olan ve Mele dina diye bilinene mevkide bulunan cesetlerin etrafında "platin" diye bilinen ve polis köpeklerinin iz sürmesini önleyen ilaç serpilmişti. Bu EOKA'nın bilinen taktiği idi. Halil, Federasyona zevkle katılan milliyetçi bir gençti. Girit misali, göze batan her genci yok edecekler veya kaçıracaklardı..."

Kıbrıs Türktür Partisi Genel Başkanı Dr. Fazıl Küçük ise, 6 Aralık 1957 günü Türkiye Başbakanı Adnan Menderes'e göndermiş olduğu telgrafta Melandra Faciasını şöyle anlatır:

"İşleri başına gitmekte olan 3 Türk, ormanda pusu kuran katil bir şebekenin hücumuna maruz kalarak balta ve taşlarla feci bir suretle şehit edilmiştir. Her gün artmakta olan Rum vahşeti, köy ve şehirlerdeki silahsız ve müdafaasız Türk halkına saldırmakta ve can kaybına sebep olmaktadır. Durum bir Yunan katliamının başladığını işaret etmektedir."

1958 YILI SALDIRILARI

EOKA tedhiş örgütü, ENOSİS'i engelleyen Türk direnişini yok edebilmek için 1958 yılının Haziran ayında Kıbrıs Türklerine yönelik genel bir saldırı başlatır. 1958 yılının Haziran ve Temmuz aylarında katliama dönüşen bu saldırılarda yüzlerce savunmasız Türk acımasızca katledilir. Türk köyleri ve semtleri ateşe verilir. Kıbrıs Türkü 33 karma köyden kovulmuş, bu köylerdeki Türk evleri ateşe verilmiştir. EOKA ve Rumların verdiği mesaj açıktır: "Kıbrıs, Yunanistan'a ilhak edilecektir, bunu istemeyen adayı terk etsin."

1958 yılının Haziran ve Temmuz aylarında yaşanan Rum saldırıları ve vahşeti Kıbrıs'ı kana boyarken, o günleri yaşayan Günay YORGANCIOĞLU, Rum saldırılarını şöyle anlatır;

"Lefkoşa'da 7 Haziran 1958 gecesi Rumlar Türk bölgelerine saldırmaya başlamışlardı. Türk evleri ateşe veriliyordu. 8 Haziran Günü ise Larnaka Türkleri deniz kıyısında eğlenirken, Ay Lazaros Kilisesi önünde toplanan büyük bir Rum kalabalığı, savunmasız Türklere saldırmışlardı. O günlerin iletişim zorluklarına rağmen, her köyden saldırı haberlerini alıyorduk. Karma köylerde yaşayan ve azınlıkta olan Türkler her şeylerini geride bırakarak, güvenli Türk bölgelerine sığınmaya başlamışlardı. Lefkoşa, Türk göçmenleriyle dolup taşmıştı. Yatacak yer giyecek ve yiyecek bulmakta oldukça zorlanıyorduk."

ÖMERİYE SALDIRISI

(9 Haziran 1958)

Rum Saldırıları devam ederken, 9 Haziran 1958 sabahı Lefkoşa'da bir vahşet daha yaşanır. Savunmasız bir Türk kadını, kallesçe vurularak şehit edilir.

Emekli Subay Hüseyin ELMASOĞLULARI bu kallesçe saldırı olayını şöyle anlatır:

"Türk kanı içmeye susayan EOKA canileri, 9 Haziran, 1958 sabahı, Ömeriye mahallesinde ikamet etmekte olan Ahmet Mustafa'nın kapısını çalarak su istediler. Kapıyı açan Ahmet Mustafa'nın eşi Peyker Ahmet, EOKA'cılar tarafından vurularak öldürülür. Ahmet Mustafa ise ağır şekilde yaralanır. Olayın duyulması üzerine, Türkler Atatürk Meydanı'nda toplanırlar. Bizler bu saldırı olayını protesto ederken, İngiliz askerleri sokağa çıkma yasağı ilan etmişlerdi

Aynı gün Lefke Türkleri de Rum saldırısına uğramışlar ve 4 soydaşımız ağır şekilde yaralanmıştı. Bu olayların üzerinden daha birkaç gün geçmeden, yine Lefkoşa'da Küçük

Kaymaklı bölgesinde, 10 Haziran 1958 günü Türk polis eri Ahmet Hüseyin, EOKA'cılar tarafından arkadan vurularak öldürülmüştü."

1958 yılının Haziran ayında başlayan Rum saldırıları, Temmuz ayında daha da yoğunlaşarak devam eder. Yüzlerce Türk köyü saldırıya uğrarken, savunmasız Türkler katliamdan geçirilir. Sinde (İnönü) katliamı bunlardan sadece birisidir.

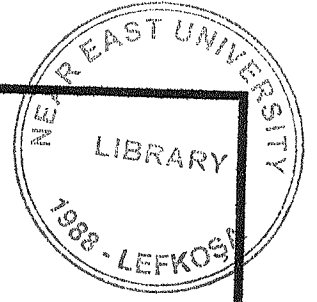
SİNDE (İNÖNÜ) KATLIAMI (12 Temmuz, 1958)

Tüm saldırılara rağmen Türk direnişini kıramayan EOKA Lideri Grivas, 1958 yılının Temmuz ayının ilk günlerinde Türklere yönelik daha kanlı eylemleri uygulaması emrini verir. Bu emrin verilmesinden hemen sonra ise, 12 Temmuz, 1958 günü EOKA, "Sinde Katliamını" gerçekleştirir.

Sabahın erken saatlerinde, işyerlerine gitmekte olan Sinde Türklerini taşıyan otobüs, Sinde-Kondea yolunda EOKA pususuna düşer. Ağaçların arkasına gizlenen 15 kişilik EOKA'cı grubu, Türk otobüsünü makineli tüfeklerle yaylım ateşine tutarlar. Otobüste bulunan 5 Türk öldürülürken, geriye kalanlar ağır şekilde yaralanırlar. Bu saldırıdan yaralı olarak kurtulan Arif Halil, saldırı olayını şöyle anlatır:

"... Her sabahki gibi işimize gidiyorduk. Orada serviler çok sıktır. Görseniz orası boğaza benzer. Önce şoförü vurdular oğlum. Sür bacanak dedim, çünkü şoför benim bacanağımdır. Süremem bacanak, dedi. Sürersem yolu göremem, yüzünden kanlar aktığını fark ettim.

Kurşunlar devam ediyordu. Otomobilin içine yattım. Yanıma Ali Yorgancı ile İbrahim Mehmet Tarhan düştü. Öldülerdi, oğlum. silahlarında kurşunlar bitinceye kadar sıktılar. Kurşunlar durunca yerimi değiştireyim, dedim. Otomobilin önündeki sırada bir boşluk var ya, işte oraya yatayım dedim. Kalkıp baktığımda yolun sol tarafında bir Rum'un kırmasını kırıp, fişek koyduğunu gördüm. Ben onu on beş senedir tanırım. On bin kişinin içine soksalar,

**K.K.T.C
Y.D.Ü
Fen. Ed. Fak.
Türk Dili ve Ed. Bölümü**

Mezuniyet Çalışması

**1955-1974 Yılları Arasında
Kıbrıs'ta Yaşanan Canlı Hatıralar**

Ayşe Kılınç

**Danışman
Doç. Dr. Bülent Yorulmaz**

**2001
Lefkoşa**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	3
GİRİŞ.....	4
ACI, GÖZYAŞI, KAN VE KATLİAM DOLU 1955-1974 DÖNEMİ.....	8
İLK SALDIRILAR (1956-1957) TEDHİŞ YILLARI- VASİLYA VE GAZİKÖY SALDIRILARI.....	9
MELANDRA FACİASI (5 Aralık, 1957).....	13
1958 YILI SALDIRILARI.....	13
ÖMERYE SALDIRISI (9 Haziran, 1958).....	14
SİNDE (İNÖNÜ) KATLİAMI (12 Temmuz, 1958).....	15
KIBRIS CUMHURİYETİNE DOĞRU.....	16
1960-1963 DÖNEMİ.....	17
KANLI NOEL SALDIRILARI.....	18
KAYMAKLI- KUMSAL BASKINI, AYVASIL KATLİAMI.....	24
LARNAKA SALDIRILARI.....	26
LONDRA KONFERANSI.....	26
LİMASOL SALDIRILARI (13 Şubat, 1964).....	27
BAF SALDIRILARI (7 Mart, 1964).....	28
ERENKÖY SALDIRILARI (6 Ağustos, 1964).....	29
MAĞUSA SALDIRILARI (2 Kasım 1965).....	31
GEÇİTKALE VE BOĞAZİÇİ KATLİAMLARI (15 Kasım, 1967).....	31
20 TEMMUZ BARIŞ HAREKATI.....	34

ÖNSÖZ

Kıbrıs Türk halkı, vatan bilinen Kıbrıs'ın 1878 yılında İngiltere'ye devredilmesinden bu yana vermekte olduğu özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinde çok acılar çekmiş, saldırılara uğramış, katliamdan geçirilmiş ve çok ağır bedeller ödemiştir.

Bugün Kıbrıs'ta yaratılan ayrı Türk vatani ve ayrı Türk devletinin temellerinde alın teri, gözyaşı ve kan vardır. Ayrı Türk vatani yaratılması ile özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinde Kıbrıs Türk halkının varlığına yönelik çok büyük, acı ve vahşet dolu Rum-Yunan saldırıları vardır. Tarihin kara sayfalarında yer alan, soykırım olarak adlandırılan ve çağımızın barbarlık örneklerini oluşturan vahşi Rum-Yunan saldırılarını unutmak mümkün değildir.

Değerli hocam Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'ın yönlendirmesi ile hazırlamış olduğum *"1955-1974 Yılları Arasında Kıbrıs'ta Yaşanan Canlı Hatıralar"* konulu Mezuniyet Tezi'mde, Kıbrıs'ta yaşanan ve soykırım niteliğini taşıyan Rum-Yunan saldırıları, o günleri ve o büyük acıları yaşayan kişilerin anlatmalarından oluşmuştur.

Ayşe KILINÇ
2001 Lefkoşa.
K.K.T.C.

GİRİŞ

Her karış toprağı binlerce şehidin kanı ile sulanan ve 308 yıl Türk idaresinde kalan Kıbrıs, 1878 yılının Temmuz ayında "terkedilmiş topraklar" arasına karışıyordu. Larnaka önlerine demirleyen İngiliz donanmasının komutanı Amiral Lord John Hay, 9 Temmuz, 1878 günü Minotaur zırhlısından inerek büyük bir "gurur" ve "ihtişamla" Kıbrıs'a ayak basar. Yeni efendilerini karşılayan Rumlar, sevinç naraları haykırırken, Kıbrıs Türklerinin yüreğı acı, gözleri yaşla doludur... Ve işte o gün, Kıbrıs'ın o küçük liman kentinde, Kıbrıs'ta asırlarca sürecek olan Türklük kavgasının ve Türk direnişinin ilk tohumları gözyaşları ile birlikte toprağı düşecek, kan, acı ve gözyaşı ile beslenerek kök salacaktır.

Lefkoşa'da, 12 Temmuz, 1878 günü kapkara bir matem vardır. Burçlarında asırlarca Türk Bayrağı dalgalanan Lefkoşa'nın sessiz sokaklarında "mağrur" İngiliz askerleri ilerlerken, Türk evlerinde acı, gözyaşı ve direniş yeminleri vardır. Kıbrıs'ın son Türk Valisi Besim Paşa, makamını İngiliz Amiral Lord John Hay'e devrederken, Baf Kapısı'nda bulunan Türk Askeri Garnizonu'ndaki Türk Bayrağı indirilip, yerine İngiliz Bayrağı çekiliyordu. 308 yıl boyunca göklerde dalgalanan Türk Bayrağı indirilirken, Rumlar "yaşasın İngiltere!", "yaşasın Viktorya!" naraları atıyor, Rumlar adına konuşan George Kepiades, yeni efendilerine bağlılıklarını belirtirken, ENOSİS isteklerini de dile getiriyordu. Rumların hakaret ve tahriklerine dayanamayan bir Türk Subayı kılıcını çekip Rumların üzerine yürür ve güçlükle önlenir. Limasol ve Mağusa'daki Türk direnişleri ise ateş ve kanla bastırılır. Larnaka'da "direniş yemini" edenlerin, Lefkoşa'daki Türk Subayının, Limasol ve Mağusa'da kılıçtan geçirilen ilk direnişçilerin kimler olduğu bilinmez. Tarih kitaplarında bunları bulamazsınız. Unutulup gittiler. Bu adsız direnişçiler unutulsa bile onlardan geriye, yakmış oldukları direniş ateşinin ruhu, azmi, kararlılığı ve inancı kaldı.

Kıbrıs'ta ilk Türk direnişinin ateş ve kanla bastırılmasından sonra, İngiliz Sömürge İdaresi'nin ilk Yüksek Komiseri Sir Garnet Wolseley, büyük bir askeri kuvvetle, 22 Temmuz, 1878 günü Kıbrıs'a gelir. Sir Garnet Wolseley, Larnaka limanında büyük bir Rum kalabalığı tarafından karşılanır. Kitium Piskoposu, Wolseley'e hitaben yaptığı konuşmada şunları söyler:

"İyonya adalarının Yunanistan'a ilhakında olduğu gibi; Kıbrıs'ın anavatan Yunanistan'la birleşmesine Büyük Britanya'nın aynı ölçüde yardımcı olacağı ümidi ile idare değişikliğini kabul ediyoruz."

ENOSİS canavarı yeniden hortlarken, Kıbrıs'ta Türk direnişinin yeni bir dönemi başlıyordu. Girit faciasının yaşandığı o günlerde, aynı vahşet ve aynı barbarlık Kıbrıs'ta da yaşanır. Yunanistan'ın ve Ortodoks Kilisesi'nin desteğindeki ENOSİS mücadelesi doruğa tırmanırken, 1912 yılında Türklere yönelik genel bir saldırı başlatılır. 1912-1914 yıllarını kapsayan bu dönemde, 72 Türk köyü ve büyük şehirlerdeki Türk semtleri saldırıya uğrar. Büyük bir vahşet ve büyük bir göç yaşanır. Limasol'da Berber Kara Ahmet, balta ve nacaklarla vahşi şekilde katledilir. Berber Kara Ahmet, ilk şehidimizdir. Lefkoşa'da, Tahtakale bölgesinde ilk direniş hareketini örgütleyen ise kasapbaşı Hasan Karabardak'tır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun, İngiltere'nin karşısında Birinci Dünya Savaşı'na katılmasını bahane eden İngiltere, 5 Kasım 1914 tarihinde, Kıbrıs'ı tek yanlı olarak ilhak eder, İngiliz uyruğu olmak istemeyen bir kısım Türkler, Anadolu'ya göç ederken, geride kalanlar, güçlü bir direnişin yaratılabilmesi uğraşı içerisindeyler.

Uzun ve zorlu bir uğraştan sonra, 1914 yılının sonlarında Kıbrıs'ta ilk Türk yeraltı direniş örgütü oluşturulur: "TÜRKİYE İLE BİRLEŞME ÖRGÜTÜ"

"TÜRKİYE İLE BİRLEŞME ÖRGÜTÜ"nün öncüleri Dr. Behiç, Hasan Karabardak, Dr. Esat, Babalikiler, Kenanlar ve diğer adsız direnişçilerdir.

Çanakkale Savaşları'nda, esir düşen binlerce Türk askerinin hapsedildiği "Mağusa Esir Kampı"na ani bir gece baskını düzenleyip, kurtarılacak Türk askerleri ile birlikte Kıbrıs'ta kurtuluş hareketini başlatmayı planlayan, "TÜRKİYE İLE BİRLEŞME ÖRGÜTÜ" bu eylemini hain bir ihbar sonucu gerçekleştiremez. Bu eylemi planlayan "TÜRKİYE İLE BİRLEŞME ÖRGÜTÜ"nün önderleri tutuklanıp, Girne Kalesinin karanlık zindanlarına hapsedilirken, harekete katılacak olan , "Mağusa Esir Kampı"ndaki Türk Subayları da kılıçtan geçirilir.

Kısa süreli bu yenilgiden sonra, gözler, Mustafa Kemal'in Anadolu'da başlatmış olduğu Ulusal Kurtuluş savaşına çevrilir. Mustafa Kemal ve Kuvvay-ı Milliye ruhu, mücadelesi, Kıbrıs Türk direnişçilerinin tek ilham kaynağı ve tek gücü olacaktır. Akdenizi geçen direnişçiler, Mustafa Kemal'in ordularına katılırlar, ölümü, ateşi ve şerefi yaşarlar.

Kıbrıs'ta, Kemalist Hareketin öncüleri yine bu ilk direnişçilerdir. Anadolu'da yokluklar içerisinde Kurtuluş Savaşı'nı yürüten Mustafa Kemal'in ordularına yardım göndermek, kutsal bir görevdir. Ada'nın dört bir yanında yardım toplama etkinlikleri düzenlenir. Büyük bir coşku, büyük bir heyecan vardır. Bu etkinlikleri düzenleyen direnişçiler, yine, Girne Kalesi'nin karanlık zindanlarına kapatılırlar. Güneşi görmeseler bile, Mustafa Kemal'in Anadolu'da başlatmış olduğu kutsal kavga'nın ateşi, yüreklerini ısıtır.

Anadolu'da ki Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasından sonra, Kıbrıs Türkleri ve direnişçiler Mustafa Kemal'e şöyle seslenirler: "Anadolu'yu kurtardın, bizi de kurtar Paşam..."

Atatürk Cumhuriyeti'ni ve devrimlerini büyük bir coşkuyla izleyen Kıbrıs Türkleri, yeni bir direniş dönemini daha başlatırken, Atatürk Cumhuriyeti'nden güç ve cesaret alırlar.

Kıbrıs'ta durmak bilmez Türk direnişinden ve Kemalist Hareketten endişeye kapılan İngiliz Sömürge İdaresi, alçakça ve çok çirkin komplolarla Türk direnişinin öncülerinden Dr. Behiç ve Hasan Karabardak'ı katleder. Dr. Behiç, çirkin bir komplo sonucu darağacında can verirken, Hasan Karabardak bir Rum doktorunun yanlış tedavisi sonucu öldürülür. Ama, Türk direnişi yine durmayacak, yeni direniş kadrolarını oluşturacaktır. Gazeteci Remzi Okan, Con Rıfat ve Hakim Raif Bey bu dönemin direnişçileri, Türklük kavgasının ve Kemalist hareketin neferleridir. Gözler yine Anadolu'da, gözler yine Mustafa Kemal'dedir.

Rumların 1931 ENOSİS ayaklanması, Kıbrıs Türklerine büyük acılar getirir. Türk Bayrağı'nın çekilmesi yasaklanırken, okul kitaplarında Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili bölümler çıkarılır. Direniş ve Kemalist hareketin öncüleri büyük bir baskı altına alınır. Bu karanlık yıllarda, en ağır baskılar altında bile Türk direnişi ve Kemalist Hareket yine engellenemez. Direniş ruhu ve azmi nesilden nesile aktarılır. Kıbrıs Türkü, vatan bildiği toprakları, korumakta kararlıdır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, yeniden doruğa tırmanan ENOSİS mücadelesi, kararlı bir Türk direnişi ile karşılaşır. Bu dönemdeki direniş hareketinin öncüleri Dr. Fazıl Küçük ve arkadaşlarıdır.

1950 ENOSİS plebisiti, 1955 EOKA hareketi, Kıbrıs Türkleri'ne yönelik vahşi saldırılar ve katliam tehlikesi savunma gerekliliğini gündeme getirir. "VOLKAN" ve "9 EYLÜL CEPHESİ", bölgesel ve amatör gönüllülerden oluşan ilk yeraltı Türk direniş örgütleridir. Yunanistan'ın desteklediği ve yönlendirdiği EOKA tedhiş örgütünün Türklere yönelik saldırılarını yoğunlaştırdığı ve ENOSİS tehlikesinin iyice görüldüğü günlerde, örgütlü, disiplinli ve siyasi liderlikle uyum içerisinde çalışabilecek bir yeraltı örgütüne gereksinim duyulur ve böyle bir örgütü oluşturmak kaçınılmaz bir görevdir.

Rauf Raif Denktaş'ın başkanlığındaki Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu, Kıbrıs'ta Türklük hareketinin merkezini oluştururken, güçlü, disiplinli ve siyasi liderlikle uyum içerisinde çalışabilecek bir yeraltı örgütünün kuruluşunda en önemli görevleri üstlenir.

Kıbrıs Türk halkının ölümle kalım arasındaki ince çizgide mücadele ettiği 1957 yılının Kasım ayında, VOLKAN, 9 EYLÜL CEPHESİ ve diğer adsız direnişçilerin de katılımıyla efsanevi TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI kurulur. Kıbrıs Türk Halkının bir asırlık özgürlük, bağımsızlık ve Türklük kavgasının bağrından doğan TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI, Kıbrıs Türk direniş tarihinde yeni bir dönemi oluştururken, Kıbrıs Türk halkından aldığı güçle bir sırlık direniş mücadelesini zaferle sonuçlandıracak, 1974 Mutlu Barış Harekatı ile Kıbrıs'ta ayrı bir Türk vatanı, ayrı bir Türk devleti yaratılacaktır.

Kıbrıs Türk halkı bir asırlık özgürlük, bağımsızlık ve Türklük mücadelesinde çok ağır bedeller ödemiş, katliamdan geçirilmiş diri diri katliam çukurlarına gömülmüş, binlerce evladını toprağa vermiştir. Tarihe mal olan bu mücadelenin her safhasında binlerce şehidin canı, gazilerin kanı, adsız mücahitlerin ve Kıbrıs Türk halkının büyük fedakarlığı, Anavatan Türkiye'nin büyük yardımları ve desteği vardır.

Tarihe mal olan bu kutsal mücadele, bu kutsal mücadelede toprağa düşenler, vatan için bayraklaşanlar unutulmamalıdır. Unutulmaması ve daima hatırlanması gereken bir diğer olgu ise Kıbrıs'ta Türklüğe kan kusturan Rum-Yunan mezalimidir. Rum-Yunan mezaliminin en karanlık, en acımasız ve en vahşi günleri ise 1955-1974 yılları arasında yaşanmıştır. Bu dönemde yüzlerce Türk köyü yakılmış, savunmasız Türkler katliamdan geçirilmiş, diri diri katliam çukurlarına gömülmüş, küçük bebekler kurşunlanmış, açlığa susuzluğa mahkum edilmiştir. O günlerin tarihinin her sayfasından gözyaşı ve kan damlamaktadır.

ACI, GÖZYAŞI, KAN, VE KATLİAM DOLU 1955-1974 DÖNEMİ

1950'li yıllar Enosis mücadelesinin doruğa tırmandığı, Enosis'in "self-determinasyon" maskesi altında Birleşmiş Milletlere götürüldüğü yıllardır.

Yunan Başbakanı Sofokles Venizelos, 16 Şubat 1951'de "Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhak edilmesi gerektiğini" açıklar. 1950 Plebisitinin 2. yıldönümünde Kıbrıs'ın her köşesinde Enosis gösterileri yapılır, Türkler acımasız saldırılara uğrarlar.

Birleşmiş Milletlerin 24 Kasım, 1952 tarihli oturumunda Yunanistan, Kıbrıs'a self-determinasyon hakkının tatbik edilmesini isteyecek, Türkiye ise bu hakkın Kıbrıs Türklerine de aynı şekilde verilmesi gerektiğini belirtecektir.

Uluslararası toplantılarda "self-determinasyon" konusu sürekli olarak gündeme getirilirken, Kilisenin büyük maddi yardımları ile oluşturulan Rum-Yunan heyetleri dünyayı dolaşmakta, Enosis lehine kamuoyu yaratmaya ve destek bulmaya çalışmaktadır.

Yunanistan, "self-determinasyon" konusunu 21 Eylül, 1953 ve 24 Eylül, 1954 tarihli Birleşmiş Milletler oturumlarında yeniden gündeme getirir. Enosis'e ulaşabilmek için "self-determinasyon" hakkının verilmesini ısrarla istemektedir.

Uzun tartışmaların yapıldığı, Birleşmiş Milletlerin 17 Aralık, 1954 tarihli oturumunda Kıbrıs meselesinin "şimdilik" Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda görüşülmemesine karar verilir.

Yunanistan, Enosis konusunda Birleşmiş Milletlerde bir sonuç alamayınca, 1955 Ocak ayında Makarios ve Grivas'a tedhiş hareketleri için onay verir. EOKA tedhiş hareketinin örgütlenmesi ve silahlanmasında zorluk çekilmez. 1951 yılında Grivas tarafından kurulan Rum Gençlik Teşkilatı PEON, EOKA'nın temelini oluştururken, 1954 yılının Mart ve Ekim aylarında Yunanistan tarafından Kıbrıs'a gizlice sokulan silahlarda kullanılmaya hazırdır.

1 Nisan, 1955 günü Kıbrıs'ın dört bir yanında patlatılan bombalarla EOKA tedhiş örgütünün kurulduğu ilan edilir.

EOKA'nın yayınladığı ilk bildiride şöyle denilmektedir;

"Karşımızda iki düşman vardır. Birincisi İngilizler, ikincisi Türklerdir. İlk önce İngilizler ile mücadele edeceğiz ve onları Ada'dan çıkaracağız. Bundan sonra Türkleri imha edeceğiz. Hedefimiz ilhaktır..."

İngiliz Sömürge Yönetimine Karşı tedhiş hareketlerini yoğunlaştıran EOKA için "Enosis'e asla razı değiliz" diyen Kıbrıs Türklerinin öldürülmesi yeterli bir nedendir. 1955-58 yılları arasında EOKA 400 kadar Rum öldürmek suretiyle, ENOSİS yanlısı olmayan Rumları hizaya getirir. Bu arada 100 Türk de öldürülmüştür. Çünkü, Türkler de ENOSİS yanlısı değildirler ve sindirilmelidirler.

İLK SALDIRILAR-1956-1957 TEDHİŞ YILLARI VASİLYA VE GAZİKÖY SALDIRILARI

Kıbrıs Türk halkının özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinde çok önemli hizmetlerde bulunan Mücahide Fatma TAHSİNOĞLU, EOKA ve Rumların ilk saldırılarını oluşturan

Vasilya (Karşıyaka) ve Afanya (Gaziköy) saldırıları ile Türk polislerine yönelik saldırıları şöyle anlatır:

EOKA, önceleri İngilizleri hedef almıştı. Ama, sıranın Türklere de geleceğini çok iyi biliyorduk. Dağıtmış oldukları bildirilerde bunu kendileri de söylüyor, otobüslerine Türk yolcu alan Rum şoförlerini bile ölümle tehdit ediyorlardı.

Sıranın Türklere gelmesi de fazla gecikmedi.

Vasilya (Karşıyaka) köyünde yaşayan savunmasız Türkler, 18 Mart 1956 günü Rumların saldırısına uğrarlar. Pazar günü olan 18 Mart tarihinde köyde bir düğün vardır ve köyün Türk erkekleri gelini bir diğer köye götürmek üzere köyü terketmişlerdi. Türk erkeklerinin köyü terk etmelerini fırsat bilen Rumlar, köyde kalan diğer Türklere saldırırlar. Olayların duyulması üzerine köye giden İngiliz askerlerinin komutanı sokağa çıkma yasağı koyacağını söyler. Bunun üzerine Rum Muhtar 'biz Türklerle barıştık, sokağa çıkma yasağı koymayınız' de ve Türk Muhtarla el sıkışır. Böylelikle de sokağa çıkma yasağı konulmaz.

19 Mart 1956 Pazartesi günü ise köyün Türk erkekleri çalışmak üzere işlerine giderler. Rum erkekleri ise yortu bayramı nedeniyle köyde kalmışlardı. Köyde ise Türk kadınları, yaşlılar, çocuklar ve Türk Muhtar kalmıştı. Bunu yine fırsat bilen Rumlar, köy papazının kilise çanıyla verdiği işaret üzerine Türk evlerine saldırırlar. Türk Muhtarı taş ve sopalarla dövmeye başlarlar. Muhtarın annesi 'vurmayın, öldüreceksiniz' diyerek kollarını uzatır ve yaşlı kadının her iki kolu da Rumlar tarafından kırılır. Türk Muhtarın akan kanlarına parmaklarını batıran Rumlar, Türk kanıyla duvara haç resmi çizerler. Rumların bu vahşi saldırısında yaşlı Türkler, kadınlar ve çocuklar taş ve sopalarla ağır şekilde yaralanırlar. 17 soydaşımız hastahaneye kaldırılırken, ikisinin durumu ağırdı.

Olayın duyulması üzerine de Lefkoşa'da toplanan Türkler büyük bir gösteri yapmışlardı. Kıbrıs Türk Kadınlar Birliği olarak, 25 kişilik bir heyetle Girne hastahanesinde yatmakta olan yaralıları ziyaret etmiş, daha sonra da Vasilya köyüne gitmiştik. Köyde, Rumlar arasında azınlıkta bulunan ve çoğunluğunu kadınlar ile çocukların oluşturduğu Türkler korku içindeydiler. Aç ve susuzdular. Kendilerine yiyecek yardımında bulunduk,

moral verdik ve korkmamalarını söyledik. Rumların amacı, diğer karma köylerde olduğu gibi, Türkleri köylerinden göç etmeye zorlamaktı.

Rum polislerini tehdit ve ölümle sindiren EOKA, Türk polislerine de saldırmaya başlamıştı. Lefkoşa'da 23 Nisan 1956 günü polis Nihat Vasıf ve Ardath Sigara Fabrikasında çalışmakta olan Cüfer Ferhat, EOKA'cıların silahlı saldırılarına uğrayıp, öldürülmüşlerdi. 23 Mayıs 1956 günü ise Poli köyünde kahvehanede oturan Lisani Çavuş, arkadan vurularak öldürülür. Vasilya Türklerinden sonra, Afanya (Gaziköy) Türkleri de 25 Mayıs 1956 günü Rumların saldırısına uğrar. Türk evleri, harmanları ve tarlaları ateşe verilir. Afanya Türklerine, motosikleti ile yardıma koşan Ali Mustafa isimli polisimiz, Rumların arasına düşmüş, odun ve taşlarla feci şekilde öldürülmüştü. 28 Mayıs 1956 tarihinde ise Lefkoşa'da Uzunyol'da görev yapan Çavuş İrfan Ali'nin üzerine bomba atılır ve daha sonra kaldırıldığı hastahanede ölür.

Hergün yeni bir ölüm ve katliam haberi ile sarsılıyorduk. 2 Haziran 1956 günü ise polis Ali Salih'in EOKA pususuna düşürülerek, öldürüldüğü haberi ulaşmıştı. Yardımcı polislerden Şadan Kara Ahmet ise, 4 Haziran 1956 günü Limya köyü Rumları tarafından öldürülmüştü. 27 Haziran 1956 günü de Ahmet Hüseyin, Baf Komiserliği önünde nöbette iken, EOKA tarafından vurularak, öldürülür. 1 Kasım 1956 günü ise Polis Çavuşu Abdullah Ali Rıza, Baf-Limasol yolu üzerinde bulunan bir marangoz dükkanında EOKA'cılar tarafından vurularak, öldürülür. Abdullah Çavuş, Ayios Gergios kayığının yakalanmasında görev almıştı.

EOKA canilerinin Türklere yönelik saldırıları 1957 yılında da devam eder. Türkler tehdit ve ölümle sindirilmek istenirken, 19 Ocak 1957 günü, Lefkoşa'da polis Cemal Ali, Rumlar tarafından vurularak öldürülür. Polis Müfettişlerinden Mustafa Ahmet Beyaz ise hanımı ile birlikte arabasında seyahat ederken, pusuya düşürülmüş ve EOKA'cılar tarafından feci şekilde öldürülmüştü. Aralık ayında ise, Baf'ın Melandra köyünde tarlalarında çalışmakta olan üç Türk, Rumlar tarafından baltalarla parça parça edilerek öldürülürlerken, kara papaz Makarios da 'Kıbrıs'ın ezelden beri Yunan olduğunu ve Yunanistan'la birleşeceğini' haykırıyordu.

EOKA'nın ve Rumların vahşi saldırılarına karşı, Türkleri savunmak üzere bölgesel direniş örgütleri kurulmuştu. VOLKAN bunlardan biriydi. Fedakar gençlerimiz bir şeyler yapmak istiyorlardı. Ama bunlar dağınık ve disiplinden yoksundular. 1957 yılının Kasım ayında ise dağıtılan bildirilerle, TMT'nin kurulduğunu öğrenmiştik. Yıllar sonra ise efsanevi Türk Mukavemet Teşkilatı'nın Federasyon Başkanımız Rauf Raif Denktaş, Federasyon Sekreteri Dr. Burhan Nalbantoğlu ve o günlerde Türkiye Konsoloslukunda İdari Ataşe olarak çalışan Kemal Tanrısevdi tarafından kurulduğunu öğrenecektim.

EOKA'nın saldırıları sürerken, Rumlarla İngilizler Kıbrıs konusunda gizli pazarlıklara girişmişlerdi. Kıbrıs Türklerini yok sayıyorlardı. Gelen haberler kötüydü. Bunun üzerine Kıbrıs Türkü ayağa kalkıp, şahlanmakta kararlıydı ve 27-28 Ocak 1958 günlerinde Lefkoşa ve Mağusa'da toplanan binlerce Türk 'bu adada biz de varız' diye haykırıyordu. İngilizin tepkisi ise çok ağır olmuştu. Türklerin üzerine bombalar, coplar ve silahlarla saldıran İngiliz askerleri bu iki gün de yedi soydaşımızı öldürmüşlerdi. Lefkoşa'daki gösterileri ve İngilizin vahşetini olayların içerisinde yaşayarak görmüştüm. Yaşlısı, genci, kadını, genç kızıyla bir yumruk olan Kıbrıs Türkü, korkmadan İngiliz askerlerinin üzerine yürüyor, bombalara ve kurşunlara göğsünü siper ediyordu. En önde yürüyen genç bir Türk kızı yere düşürülmesine, yerlerde sürüklenmesine rağmen elindeki Türk bayrağını bırakmıyordu. Türklerin üzerine arabalarını süren İngiliz askerleri, Mehmet Ahmet ile Şerife Mehmet'i, çiğnemişler ve bu soydaşlarımızı öldürmüşlerdi... Kırılan kemik seslerini ve göz yaşartıcı bombaların kokusunu hala daha unutamadım... O, ne büyük bir kavga günü, o ne büyük bir direnişti... Ertesi gün yapılan gösterilerde de Lefkoşa'da Mustafa Ahmet, İbrahim Ali ve Servet Ali Kanat adlı üç Türk genci İngiliz kurşunlarıyla can verdiler. Üçü de hayatlarının baharında idiler... Mağusa'da ise Fuat Yusuf ve Safa Muharrem, İngiliz askerleri tarafından vurularak şehit edilmişlerdi. Kayıplarımız ve acımız çok büyüktü... Ama, Kıbrıs Türkü Enosis'e razı olmayacağını, vatan bildiği toprakları korumakta kararlı olduğunu dünyaya göstermişti..."

MELANDRA FACİASI

(5 Aralık, 1957)

Türk direnişini ona erdirip, Kıbrıs Türklerini sindirmeyi amaç edinen EOKA tedhiş örgütü, Baf kazasının Melandra köyünde kanlı bir katliam gerçekleştirir. Melandra köyündeki tarlalarında çalışmakta olan Halit Derviş, Halil Mustafa ve Ali Arif adlı Türkler, 5 Aralık 1957 günü EOKA'cılarının saldırısına uğrayıp, balta ve nacaklarla katledilirler. Rifat TAŞ, bu saldırı olayını ve amaçlarını şöyle anlatır:

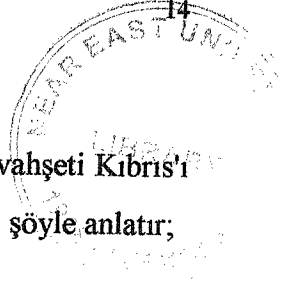
"Melandra köyünden iki saat mesafede olan ve Mele dina diye bilinene mevkide bulunan cesetlerin etrafında "platin" diye bilinen ve polis köpeklerinin iz sürmesini önleyen ilaç serpilmişti. Bu EOKA'nın bilinen taktiği idi. Halil, Federasyona zevkle katılan milliyetçi bir gençti. Girit misali, göze batan her genci yok edecekler veya kaçıracaklardı..."

Kıbrıs Türktür Partisi Genel Başkanı Dr. Fazıl Küçük ise, 6 Aralık 1957 günü Türkiye Başbakanı Adnan Menderes'e göndermiş olduğu telgrafta Melandra Faciasını şöyle anlatır:

"İşleri başına gitmekte olan 3 Türk, ormanda pusu kuran katil bir şebekenin hücumuna maruz kalarak balta ve taşlarla feci bir suretle şehit edilmiştir. Her gün artmakta olan Rum vahşeti, köy ve şehirlerdeki silahsız ve müdafaasız Türk halkına saldırmakta ve can kaybına sebep olmaktadır. Durum bir Yunan katliamının başladığını işaret etmektedir."

1958 YILI SALDIRILARI

EOKA tedhiş örgütü, ENOSİS'i engelleyen Türk direnişini yok edebilmek için 1958 yılının Haziran ayında Kıbrıs Türklerine yönelik genel bir saldırı başlatır. 1958 yılının Haziran ve Temmuz aylarında katliama dönüşen bu saldırılarda yüzlerce savunmasız Türk acımasızca katledilir. Türk köyleri ve semtleri ateşe verilir. Kıbrıs Türkü 33 karma köyden kovulmuş, bu köylerdeki Türk evleri ateşe verilmiştir. EOKA ve Rumların verdiği mesaj açıktır: "Kıbrıs, Yunanistan'a ilhak edilecektir, bunu istemeyen adayı terk etsin."

1958 yılının Haziran ve Temmuz aylarında yaşanan Rum saldırıları ve vahşeti Kıbrıs'ı kana boyarken, o günleri yaşayan Günay YORGANCIOĞLU, Rum saldırılarını şöyle anlatır;

"Lefkoşa'da 7 Haziran 1958 gecesi Rumlar Türk bölgelerine saldırmaya başlamışlardı. Türk evleri ateşe veriliyordu. 8 Haziran Günü ise Larnaka Türkleri deniz kıyısında eğlenirken, Ay Lazaros Kilisesi önünde toplanan büyük bir Rum kalabalığı, savunmasız Türklere saldırmışlardı. O günlerin iletişim zorluklarına rağmen, her köyden saldırı haberlerini alıyorduk. Karma köylerde yaşayan ve azınlıkta olan Türkler her şeylerini geride bırakarak, güvenli Türk bölgelerine sığınmaya başlamışlardı. Lefkoşa, Türk göçmenleriyle dolup taşmıştı. Yatacak yer giyecek ve yiyecek bulmakta oldukça zorlanıyorduk."

ÖMERYE SALDIRISI

(9 Haziran 1958)

Rum Saldırıları devam ederken, 9 Haziran 1958 sabahı Lefkoşa'da bir vahşet daha yaşanır. Savunmasız bir Türk kadını, kallesçe vurularak şehit edilir.

Emekli Subay Hüseyin ELMASOĞLULARI bu kallesçe saldırı olayını şöyle anlatır:

"Türk kanı içmeye susayan EOKA canileri, 9 Haziran, 1958 sabahı, Ömerye mahallesinde ikamet etmekte olan Ahmet Mustafa'nın kapısını çalarak su istediler. Kapıyı açan Ahmet Mustafa'nın eşi Peyker Ahmet, EOKA'cılar tarafından vurularak öldürülür. Ahmet Mustafa ise ağır şekilde yaralanır. Olayın duyulması üzerine, Türkler Atatürk Meydanı'nda toplanırlar. Bizler bu saldırı olayını protesto ederken, İngiliz askerleri sokağa çıkma yasağı ilan etmişlerdi

Aynı gün Lefke Türkleri de Rum saldırısına uğramışlar ve 4 soydaşımız ağır şekilde yaralanmıştı. Bu olayların üzerinden daha birkaç gün geçmeden, yine Lefkoşa'da Küçük

Kaymaklı bölgesinde, 10 Haziran 1958 günü Türk polis eri Ahmet Hüseyin, EOKA'cılar tarafından arkadan vurularak öldürülmüştü."

1958 yılının Haziran ayında başlayan Rum saldırıları, Temmuz ayında daha da yoğunlaşarak devam eder. Yüzlerce Türk köyü saldırıya uğrarken, savunmasız Türkler katliamdan geçirilir. Sinde (İnönü) katliamı bunlardan sadece birisidir.

SİNDE (İNÖNÜ) KATLIAMI (12 Temmuz, 1958)

Tüm saldırılara rağmen Türk direnişini kıramayan EOKA Lideri Grivas, 1958 yılının Temmuz ayının ilk günlerinde Türklere yönelik daha kanlı eylemleri uygulaması emrini verir. Bu emrin verilmesinden hemen sonra ise, 12 Temmuz, 1958 günü EOKA, "Sinde Katliamını" gerçekleştirir.

Sabahın erken saatlerinde, işyerlerine gitmekte olan Sinde Türklerini taşıyan otobüs, Sinde-Kondea yolunda EOKA pususuna düşer. Ağaçların arkasına gizlenen 15 kişilik EOKA'cı grubu, Türk otobüsünü makineli tüfeklerle yaylım ateşine tutarlar. Otobüste bulunan 5 Türk öldürülürken, geriye kalanlar ağır şekilde yaralanırlar. Bu saldırıdan yaralı olarak kurtulan Arif Halil, saldırı olayını şöyle anlatır:

"... Her sabahki gibi işimize gidiyorduk. Orada serviler çok sıktır. Görseniz orası boğaza benzer. Önce şoförü vurdular oğlum. Sür bacanak dedim, çünkü şoför benim bacanağımdır. Süremem bacanak, dedi. Sürersem yolu göremem, yüzünden kanlar aktığını fark ettim.

Kurşunlar devam ediyordu. Otomobilin içine yattım. Yanıma Ali Yorgancı ile İbrahim Mehmet Tarhan düştü. Öldülerdi, oğlum. silahlarında kurşunlar bitinceye kadar sıktılar. Kurşunlar durunca yerimi değiştireyim, dedim. Otomobilin önündeki sırada bir boşluk var ya, işte oraya yatayım dedim. Kalkıp baktığımda yolun sol tarafında bir Rum'un kırmasını kırıp, fişek koyduğunu gördüm. Ben onu on beş senedir tanırım. On bin kişinin içine soksalar,

Kaymaklı bölgesinde, 10 Haziran 1958 günü Türk polis eri Ahmet Hüseyin, EOKA'cılar tarafından arkadan vurularak öldürülmüştü."

1958 yılının Haziran ayında başlayan Rum saldırıları, Temmuz ayında daha da yoğunlaşarak devam eder. Yüzlerce Türk köyü saldırıya uğrarken, savunmasız Türkler katliamdan geçirilir. Sinde (İnönü) katliamı bunlardan sadece birisidir.

SİNDE (İNÖNÜ) KATLIAMI

(12 Temmuz, 1958)

Tüm saldırılara rağmen Türk direnişini kıramayan EOKA Lideri Grivas, 1958 yılının Temmuz ayının ilk günlerinde Türklere yönelik daha kanlı eylemleri uygulaması emrini verir. Bu emrin verilmesinden hemen sonra ise, 12 Temmuz, 1958 günü EOKA, "Sinde Katliamını" gerçekleştirir.

Sabahın erken saatlerinde, işyerlerine gitmekte olan Sinde Türklerini taşıyan otobüs, Sinde-Kondea yolunda EOKA pususuna düşer. Ağaçların arkasına gizlenen 15 kişilik EOKA'cı grubu, Türk otobüsünü makineli tüfeklerle yaylım ateşine tutarlar. Otobüste bulunan 5 Türk öldürülürken, geriye kalanlar ağır şekilde yaralanırlar. Bu saldırıdan yaralı olarak kurtulan Arif Halil, saldırı olayını şöyle anlatır:

"... Her sabahki gibi işimize gidiyorduk. Orada serviler çok sıktır. Görseniz orası boğaza benzer. Önce şoförü vurdular oğlum. Sür bacanak dedim, çünkü şoför benim bacanağımdır. Süremem bacanak, dedi. Sürersem yolu göremem, yüzünden kanlar aktığını fark ettim.

Kurşunlar devam ediyordu. Otomobilin içine yattım. Yanıma Ali Yorgancı ile İbrahim Mehmet Tarhan düştü. Öldülerdi, oğlum. silahlarında kurşunlar bitinceye kadar sıktılar. Kurşunlar durunca yerimi değiştireyim, dedim. Otomobilin önündeki sırada bir boşluk var ya, işte oraya yatayım dedim. Kalkıp baktığımda yolun sol tarafında bir Rum'un kırmasını kırıp, fişek koyduğunu gördüm. Ben onu on beş senedir tanırım. On bin kişinin içine soksalar,

kendisini gene de tanırım. Otomobilden inip kaçmağı düşündüm. Elinde silah vardı ve ben yaralıydım, yere düştüm. Döndüm Ali'ye, yaralandım arkadaş, dedim. Onun öldüğünü bilmiyordum.

Biz Mağusa'ya daima beraber giderdik. Bugün dört tane otomobil vardı. Bir taksi önümüzde, diğeri de arkamızdaydı. Öndekine yetişemediler. Arkadaki köye döndü. Bereket versin gördüler ki arkadaki taksi köye geri döndü de korktular, yoksa vallahi hepimizi oracıkta öldüreceklerdi.

Bacanağa, ateşle bacanak kaçalım, dedim. Yerinden kımıldamıyordu bile o. Rumlar kaçtılar, diğeri otomobille yavaş yavaş, köye döndük. Ölüler orada kaldıydı. Bizi ilaçladılar köyde. Sonra ne olduğunu bilmem."

1958 Haziran-Temmuz aylarında yaşanan Rum saldırılarında 100 Türk öldürülürken Türkler 33 köyden de kovulmuşlardır. Rum saldırıların ve Türklerin katledilmesi durmadığı takdirde, Türkiye, Kıbrıs Türklerini korumak amacıyla ada'ya müdahale yapacağını açıklar. Bu bir Türk-Yunan savaşı demektir.

KIBRIS CUMHURİYETİNE DOĞRU

Kıbrıs'ı Yunanistan'a ilhak edebilmek için Kıbrıs Türklerine yönelik kanlı saldırıları başlatan Rum-Yunan ikilisi, bu mücadelede Kıbrıs Türklerinin direnişini ve Türkiye'nin de Kıbrıs Türklerine yardımda sonuna kadar kararlı olduğunu görünce yeni bir strateji belirleyip Yeni bir taktiğe başvururlar; Birleşmiş Milletler'de defalarca reddedikleri görüşme yolu ile sorunu çözmek teklifini benimseyerek Türkiye ile görüşmeye karar verirler. İngiltere ise " taraflar anlaştığı takdirde varılacak anlaşmayı reddedeceğini" açıklar. Kıbrıs sorununda " tarafların" iki toplum ile onların iki Anavatanı olduğu artık münakaşa konusu yapılmayacak kadar belirlenmiştir.

Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında yapılan görüşmeler sonucunda, Kıbrıs'ta "Bağımsız Cumhuriyet" kurulması yönünde ise 11 Şubat 1959'da Zürih, 19 Şubat 1959

tarihinde ise Londra Anlaşmaları imzalanır. Bu anlaşmalar esas alınarak iki toplum eşit şartlarla bir araya gelerek bu "bi-communal" devletin anayasasını hazırlarlar ve 16 Ağustos 1960'ta Türk ve Rum toplumlarının bir araya gelerek oluşturdukları "Kıbrıs Cumhuriyeti" doğar.

Tüm dünya "Kıbrıs Cumhuriyeti"nin doğuşunu "büyük bir mucizedir" diye alkışlarken, Rum toplum Lideri ve "Kıbrıs Cumhuriyeti"nin ilk Cumhurbaşkanı Başpiskopos Makarios "Milli hedeflerinin değişmediğini", "Milli hedeflerinin ENOSİS olduğunu" ve "Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ENOSİS'e bir sıçrama tahtası olduğunu" açıklar. Yeni doğan "Kıbrıs Cumhuriyeti"nin üzerine korku ve endişe bulutları toplanmıştır.

1960-1963 DÖNEMİ

Cumhurbaşkanı Danışmanı ve Araştırmacı-Yazar Aydın AKKURT, 1960-1963 dönemini, Rumların saldırı hazırlığını ve o günleri şöyle anlatır:

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşunu, "sekiz asır sonra Kıbrıs'ın bir Yunan hükümetine kavuşması" şeklinde değerlendiren Makarios, "Enosis mücadelesinin sona ermediğini, milli emellerin asla terk edilemeyeceğini" açıklıyordu. Makarios, "Cumhurbaşkanı" değil, Enosis uğruna Cumhurbaşkanı olduğu Cumhuriyeti yıkmaya çalışan, her zaman ve her yerde Enosis nutukları atan milli ve dini bir Enosis lideridir.

Hayal ettiği, büyük ülküsü olan Enosis'e ulaşabilmek için "bağımsızlık" Makarios'un elindeki en büyük silahtır. Ülkesinin bağımsızlığını tamamlamak isteyen bir lider görünümünde, Enosis'e engel gördüğü Zurih-Londra Anlaşmalarını geçersiz kılmak, Anayasa'da Türklere verilen tüm hakları teker teker ortadan kaldırmak tek hedefidir. Bu arada, Enosis'e engel olan Kıbrıs Türkünü imha etmek üzere hazırlanan Akritas Planı doğrultusunda Rum gizli örgütlenmesi ve silahlanması tamamlanmış olup, Türklere saldırı anı beklenmektedir. Uygun koşullar ve zaman yaratıldığında Kıbrıs Türklerine ağır bir darbe indirilip, Enosis gerçekleştirilecektir.

Akritas Planı doğrultusunda harekete geçen Makarios, 1963 yılının son aylarında, ilk önce Garantör Devletlere, Anayasa da Türklere tanınan hakların kaldırılmasını, Garanti ve İttifak Anlaşmalarının feshedilmesini teklif eder. Daha sonra ise, 30 Kasım 1963 tarihinde Anayasa'da 13 maddelik değişiklik önerilerini gündeme getirir. Yüzde yetmiş, yüzde otuz oranının kaldırılması ve ayrı belediyelerin feshedilmesi de bu değişiklik önerileri arasındadır. Kıbrıs Türkleri ve Türkiye bu değişiklik önerilerini 6 Aralık 1963 tarihinde reddederler.

Anayasa değişiklik önerilerinin Türkler tarafından reddedileceğini çok iyi bilen Makarios, Akritas Planı'nı uygulayabilmek için harekete geçer. Rum-Yunan liderliği, 1963 Aralık ayının ilk günleri ile birlikte kışkırtıcı hareketleri ve saldırılarıyla gerilimi iyice tırmandırırlar. Uygun zaman ve koşulların yaratıldığına inanan Rum-Yunan liderliği, Akritas Planı'na göre Türklere en ağır darbeyi Lefkoşa'da vuracak, 8 saat içerisinde Türkler katliamdan geçirilecek, geriye kalanlar ise teslim olmaya zorlanacaktır.

Kıbrıs Türkü ateş ve kan çemberine alınmış, 21 Aralık 1963 gecesini Lefkoşa'da ilk silahlar patlamıştır.

KANLI NOEL SALDIRILARI

ENOSİS'i gerçekleştirebilmek amacıyla hazırlanan AKRİTAS PLANI doğrultusunda harekete geçen Rum-Yunan ikilisi, Kıbrıs Türklerine yönelik ilk kanlı saldırılarını 21 Aralık 1963 tarihinde başlatırken. Mücahide Fatma TAHSİNOĞLU o günleri şöyle anlatır:

"Kıbrıs Cumhuriyeti'ni 'Enosis'e sıçrama tahtası' olarak değerlendiren Rumlar, Yunanistan'ın desteğiyle de üç yıl boyunca gizlice hazırlanmışlar ve silahlanmışlardı. Kendilerine göre uygun bir anı bekliyorlardı. Üç yıl boyunca elimize ulaşan istihbarat bilgileri de bunu gösteriyordu. Kıbrıs Türk liderliği ve özellikle Cemaat Meclisi Başkanı Denктаş bey, Rumların saldırı hazırlıklarını çok iyi görüyor ve gereken yerlere de uyarılarını yapıyordu. Bu uyarıları dikkate almayanlar 'hade canım sende, Makarios bu çılgınlığı yapamaz' diyorlardı. Kıbrıs Türkünün arasında türeyen ve daha sonraları İçişleri Bakanı Yorgacis'in ajanları oldukları belirlenen birkaç kişi de Denктаş beyi 'fanatik ve müfrit' olarak suçluyorlar, 'Türk-Rum kardeşliğini' savunuyorlardı. Tüm bunların amacı Kıbrıs Türklerini hazırlıksız

yakalamaktı ve öyle de olacaktı... Bir ara T.M.T'nin dağıtılması ve silahların toplanması bile gündeme gelmişti...

Hazırlıklarını tamamlayan Rumlar, 1963 Aralık ayının ilk günlerinde Anayasa değişikliği konusunu gündeme getirmişler, gerginliği iyice tırmandırmışlardı. Bu arada Lefkoşa'nın Türk bölgelerini çevreleyen yüksek binaların üzerine de kum torbalarından mevziler yaptıkları bilgimize gelmişti... Gergin bir bekleyiş içerisindeydik... Bu bekleyiş de fazla uzun sürmedi...

Lefkoşa'nın Tahtakale mahallesinde, 20-21 Aralık 1963 gecesi, yoklama bahanesi ile durdurulan Türklerden ikisinin Rum polisleri ve EOKA'cılar tarafından vurularak öldürülmelerini, Denктаş beyin Türk Cemaat Meclisi binasındaki çalışma odasının ve Atatürk Heykeli'nin kurşunlanması izlemişti. Bu çirkin saldırılar Türk halkı arasında büyük bir infial ve heyecan yaratmıştı.

Liseli evlatlarımız, 22 Aralık günü bir buket çiçeği Atatürk Heykeli'ne bırakarak, onun manevi huzurunda saygı duruşu yapmışlar, bu çirkin saldırı dolayısıyla üzüntülerini belirtmişler ve heykelini koruyamadıkları için Ata'larından özür dileyip, okullarına dönmüşlerdi. Okul bahçesinde de Rum saldırılarını protesto etmeye devam ediyorlardı.

Kısa bir müddet sonra, polis arabası içinde, etrafa haşın bakışlarla bakan altı silahlı Rum polisinin geçtiğini, şimdiki Mirata Apartmanı'nın yerinde olan dairemizden görmüştüm. Rum polisleri liseye döner dönmez lise avlusunda bulunan öğrencilerimizi kurşunlamışlardı. İki öğrencimizin vurulduğunu üzüntü ile öğrendim. Eve dönmeden önce, benzin istasyonuna uğrayıp, arabaya benzin koydurttum ve orada satılmakta olan el fenerlerinden altı adet satın aldım. Evimiz, Arapahmet Camisi'nin karşısında, köşe başında idi. Üst kattaki odaların birinin penceresinden, o zaman Viktorya Caddesi diye adlandırılan, şimdiki adı Şehit Salahi Şevket olan yol sonuna ve Baf Kapısı'na kadar görülüyordu. Yolun sonunda silahlı Rumların toplanmaya başladıklarını görmüştüm...

Bu arada ise bütün T.M.T. mensupları uyarılmış, çanakların açılıp, silahların hazır hale getirilmesi emri verilmişti. Göreve çağırılmıştık... O gün hiçbirimiz işe gitmemiştik...

Türk polislerinin ellerindeki silahlar alınırken, Rum polisler ise tam teçhizatlı olarak silahlanmışlardı... 23 Aralık günü ise binlerce Rum-Yunan çapulcusu Türkleri imha edebilmek için genel bir saldırıya geçmişlerdi. Dünya ile olan tüm irtibatımız Makarios tarafından kesilirken, tüm haberleşme olanaklarına sahip olan Makarios, 'Türklerin isyan ettiği' yalanını dünyaya söylüyordu...

Vahşi Rum saldırıları sürerken, T.M.T. direnişinin ilk ateşi de Çetinkaya'dan açılmış ve ilk şehitlerimiz burada verilmişti. 23 Aralık günü 8 şehit vermiştik ve gencecik, fidan gibi delikanlı Salahi Şevket bunların arasındaydı... Köylerden de katliam haberleri geliyordu... Bir avuç mücahit, canını avcuna almış, kırık dökük silahlarla Türklüğü korumaya çalışıyordu... Mermi yoktu, cephane yoktu... Kaymaklı bölgesini kahramanca savunan Mücahitler mermileri bitince geri çekilmek zorunda kalmışlar, Kumsal bölgesinde ise Türk Alayı'nda görevli Binbaşı İlhan'ın evine giren Rum çapulcuları, Binbaşı İlhan'ın eşini ve üç çocuğunu saklandıkları banyo odasında vahşice katletmişlerdi... Böylesine bir vahşet ve barbarlık dünyada ender görülmüştür... Ayvasıl Türkleri de diri diri katliam çukurlarına gömülürken, diğer kazalardan da katliam haberleri geliyordu... Kararımızı vermiştik; Öleceğiz ama Rum'a teslim olmayacağız.

Lefkoşa'da gönüllü kadınlardan oluşturduğumuz bir grupla, mevzileri dolaşıyor, mücahitlerin yiyecek, içecek ve diğer ihtiyaçlarını, kurşun yağmuru altında karşılamaya çalışıyorduk. Şimdiki Mücahitler Sitesi'nin olduğu yerdeki mevzide bulunan mücahitlerimize yemek götürdüğümüzde, orada bulunan mücahitler 'yemek değil, savaşmak için mermi istiyoruz' diye haykırmışlardı. Denктаş bey de oradaydı.

Kaymaklı ve Kumsal'dan Rum çapulcular tarafından esir alınıp götürülen yüzlerce soydaşımızdan pek çoğu da geri dönmedi. Mezarlarının nerede olduğu dahi bilinmiyor. Tekke Bahçesi'nde ise her saat, her dakika şehit düşen T.M.T'nin en direngen neferleri, fidan gibi delikanlılar toprağa veriliyordu...

Kahramanca direnen mücahitlerimizin mevzilerinde kendilerini düşman ateşinden koruyabilecek kum torbaları dahi yoktu. Sancaktarlık'tan aldığım bir talimatta, evlerden boş torbaları toplamam emredilmişti. Gönüllü arkadaşlarla kurşun yağmuru altında tüm evleri

dolaşmamıza rağmen, gerektiği kadar torba toplayamamıştık. İkinci bir emir de ise Belediye Pazarı'nın açılarak, oradan torba temin edebileceğimiz söyleniyordu. Patates dolu olan torbaları boşaltırken, Belediye Pazarı'nın Ermu Sokağı'na bakan pencereleri Rum kurşunları ile dehşet verici seslerle kırılıyordu. O civarda bulunan herkesi çağırarak, boşaltılan torbaları arabama yüklüyorduk. Aramanın ön yan koltuğu, arka koltuklar ve bagaj kısmı torbalarla dolmuştu. Buna rağmen geride hayli torba kalmıştı. Emredildiği gibi torbaları polisin avlusuna götürmüş ve yanımıza bir polis arabası alarak geriye dönmüş ve geride kalan torbaları da almıştık.

Arapahmet Camisi'nin karşısındaki evimizin Baf Kapısı'nı gören odaları mevzi yapılmıştı. Bu yüzden evi terk etmiş ve başka bir yerde kalıyorduk. Fakat, ev sahibi ben olduğum için mücahitlerimizin yiyecek ve ihtiyaçlarını karşılamayı ben üstlenmiştim. Her gün on dakikalığına eve gidiyor, durum ve ihtiyaçlarını tespit ederek geri dönüyordum. Kurşun yağmurunun çok sıklaştığı bir zamanda, bir gün önce temin etmiş olduğumuz torbalara gece boyunca toprak doldurulmuş ve bir kamyonu yüklenerek mevzilere dağıtılmaya başlanmıştı. Mücahitlere su ve bulgur pilavı götürdüğümde, torbalarla dolu olan kamyonun evin önünde durduğunu gördüm. Mücahitler, üst katta mevzi olan oda da düşmana karşılık veriyorlardı. Şoför, 'söyleyin torbaları gelip alsınlar' dedi. Mücahitlerin düşmana ateş açtıklarını ve aşağıya inip torbaları alacak durumları olmadığını söyledim. Bunun üzerine, kamyonda yalnız olan şoför 'diğer mevzilerde bulunan mücahitler acele torba bekliyorlar, ben diğer mevzilere gidiyorum' dedi. Bu çaresizlik karşısında, dur gitme, torbaları ben taşıyacağım dedim. Şoförün, torbayı arkama yüklemesi için kamyonu arkamı döndüm. Şoför ilk torbayı arkama yüklediği an, yere diz çökecek gibi dizlerim büküldü. Buna rağmen son bir gayretle ilk torbayı evin sündürmesine kadar taşıdım. Taşıdığım her torbanın, bir mücahidin hayatını kurtaracağını düşünmek bana güç veriyordu. Ben daha büyük bir azimle görevimi tamamlamak üzere uğraşırken, şimdi Münir beyin klinik olarak kullandığı evin giriş yerinde, çiçekliğin üzerinden yola bakan, ve mermilerden korunmak için başlarını geriye çeken üç kadın gördüm. Bana 'Fatma hanım, yardıma gelem mi?' diye bağırıyorlardı. Elimle, geliniz işareti yaptım. Üçü de vurulma tehlikesini hiçe sayarak yola atıldılar. Daha rahat koşabilmek için, ayakkabılarını çıkarmışlardı. Yalın ayak olarak yanıma geldiler. Toprakla dolu olan torbaların taşınmasında bana yardım oldular. Kadınlardan bir tanesi hamileydi. 'Sen, taşıma kızım' dedim. Ömrümce unutamayacağım, ateş fişkıran gözleriyle bakarak, bana şöyle dedi;

'Doğacak olan yavrum Rumun elinde esir yaşayacağına, hiç doğmasın, hiç büyümesin.' Gözlerim yaşlarla dolmuştu...

Rum saldırılarının giderek daha da artması üzerine, Türkiye, bir nota vermiş ve saldırıların durmasını istemişti. 25 Aralık 1963 günü ise Türk savaş uçakları Lefkoşa üzerinde ihtar uçuşu yapmış ve bunun sonunda ateş-kes imzalanmıştı. Bu arada fedakar mücahitlerimizin çalışmaları sonucu araba aküleri, telefon ahizeleri ve ilkel bir takım cihazlarla BAYRAK Radyosu kurulmuştu; 'Bayrak... Bayrak... Burası Kıbrıs Türk Mücahidinin Sesi...'

Ateş-kes anlaşması yapılmış olmasına rağmen, Rum saldırıları yine devam ediyordu. Hastahanelerden toplanan, yollardan alınan Türkler öldürülüyor, Türk köyleri ve mahalleleri ateşe veriliyordu... Lefkoşa'nın Türk bölgeleri, civar köylerden gelen göçmenlerle dolmuştu... Tüm olanaksızlıklara rağmen ilk göçmen yurtlarını açmıştık... Yiyecek, içecek, giyecek ve yatacak yer yoktu... Hamitköy de kurulan göçmen çadırlarında binlerce soydaşımız soğukta ve yağmurun altında açlık ve yoklukla mücadele ediyorlardı. Bir çadırda 18 kişi kalıyor, o dondurucu soğukta üç kişiye bir battaniye düşüyordu. Gönüllü gruplarla elimizden gelen yardımı yapmaya, kapı kapı dolaşarak yiyecek, giyecek ve battaniye toplamaya çalışıyorduk. Göçmenlerimizin durumu oldukça kötüydü. Red Cross mensubu Miss. Patterason'a feci durumu anlatarak ve biraz da baskı kullanarak 1200 battaniye temin edebildik. Daha sonra ise Türkiye'nin yardımları başlamıştı...

1964 Ocak ayının ilk günlerinde ise Londra Konferansı başlamış olup, görüşmeler devam ediyordu. Biraz nefes almıştık. Ama bu da fazla uzun sürmedi... Ateş-kes anlaşması olmasına rağmen Rum saldırıları devam eder. 23 Ocak günü Bayraktar Camii, bombalanır, Şubat ayı içerisinde ise Arpalık, Limasol, Baf, Mağusa ve Poli Türkleri yeniden Rum saldırılarına uğrarlar. Bafta en şiddetli çarpışmalar Mart ayının ilk günlerinde yaşanmıştı. Kahramanca savaşan Baf Mücahitleri, Rum sürülerini püskürtmüşlerdi... Mart ayının sonlarına yakın ise Barış Gücü askerleri Kıbrıs'a gelmişlerdi... Nisan ayı içerisinde ise Erenköy, Lefkoşa ve özellikle Boğaz bölgeleri çok şiddetli Rum saldırılarına maruz kalırlar. Rumların amacı Türklerin elinde bulunan Erenköy ve Boğaz gibi önemli stratejik yerleri ele geçirebilmek ve Türk direnişinin merkezini yıkabilmektir... Ama bunu başaramadılar...

Açlıkla, yoklukla, dondurucu soğukta, kırık dökük silahlarla mücadele eden Türk mücahitleri, kendilerinden kat kat üstün düşman kuvvetlerini geri püskürtmeyi başardılar... Bir destan yarattılar..."

"Lefkoşa-Girne yolunu ele geçirip, Türk direnişini kırmak isteyen Rumlar, 20 Nisan 1964 günü Boğaz bölgesine karşı çok şiddetli bir şekilde saldırmaya başlamışlardı. Bu saldırılarda başarılı olamayan Rumlar, Yunan askerlerinin de desteğini alarak, ağır silahlarla 21 Nisan günü de saldırılarına devam etmişler fakat yine Bozdağ ve St. Hilarion bölgelerini savunan Mücahitlerimizin direnişini kıramamışlardı. Bir avuç Mücahit, ölüm pahasına bulundukları bölgeleri terk etmiyorlardı... 22 Nisan günü ise Lefkoşa, Baf ve Mağusa'nın Türk bölgeleri saldırıya uğramış, 23 Nisan günü ise Lefkoşa'da evinin önünde oynamakta olan 12 yaşındaki bir Türk çocuğu, dum dum kurşunlarıyla vurularak öldürülmüştü... 24 Nisan akşamının karanlığında ise Lefkoşa'ya acı bir haber ulaşmıştı. Çok büyük kuvvetlerle ani bir gece baskını düzenleyen Rumlar, Ağırdağ, Kırnı(Pınarbaşı) ve Bilelle (Göçeri) köylerine hakim olan tepeleri ele geçirmişlerdi. Buralarda büyük bir askeri yığınak yapan Rumlar, esas hedefleri olan St. Hilarion bölgesine karşı 25 Nisan günü çok şiddetli şekilde saldırıya geçerler. Tüm bu vahşet ve saldırılar karşısında ise Barış Gücü sessiz ve seyirciydi. Bunun üzerine 26 Nisan günü Lefkoşa'da toplanan binlerce Türk kadını, büyük bir gösteri yaparak Barış Gücü'nü protesto ederler... Ama ne var ki yine Rum saldırıları durmamış, St.Hilarion bölgesine karşı Rum saldırıları devam etmişti. Rum saldırılarını idare eden Yorgacis, Türk direnişi karşısında adeta çıldırmış gibiydi... Rumlar, St. Hilarion bölgesine karşı ise 29 Nisan günü sahra topları ve diğer ağır silahlarla saldırmışlar, bu saldırılarda Caner Mehmetali şehit olurken pek çok mücahidimiz de yaralanmıştı... Günlerden beri Rum-Yunan saldırılarına karşı direnen Boğaz Bölgesi Mücahitlerinin yatacak yerleri, yiyecekleri, içecek suları dahi yoktu... En önemlisi ise mermileri tükenmek üzereydi..."

KAYMAKLI-KUMSAL BASKINI

AYVASIL KATLIAMI

Hüseyin SONAY, Kanlı Noel saldırılarının en kanlı safhalarını oluşturan Kaymaklı ve Kumsal baskınları ile Ayvasıl Katliamını şöyle anlatır:

"...İlk dakikalarda üç Türk ciddi olarak yaralandı. Türkler beyaz, küçük evlerinden sokağa fırladıklarında, küfreden ve çığlıklarla gülen kalabalık, bunları yol boyunca iteklemeye ve tekmelemeye başladı. Dipçik darbeleriyle yerlere yıkılan dehşete kapılmış Türkler, sokaklarda sürüklenirken; kalabalık evlere doluşup, ocaklardan yanan kütükleri çekip perde ve yatakları yakmaya başladı. Yıllar boyunca güneşte kurumuş ahşap çatı kirişlerini önce dumanlar, sonra da ateş sardı. Gürültüyle uyanıp ağlamaya başlayan emzikli bebeleri sıkıca tutmuş, çoğu gecelikli ve ayakları çıplak olan kadınlar, yürüyebilen ve pantolon veya mavi çizgili pijamalarının paçalarını tutmuş çocuklarıyla birlikte, yaralılarını sürükleyen Türkler alevler içindeki sokaklarda itilip kakılıyorlardı.

Rum gençler histerik bir biçimde evlere ateş ediyor, kısılmış sesleriyle çılgıncasına bağırıyorlardı... Ateşler evlerin bir kısmını bütünüyle kaplamadan gruplar halinde içlerine doluşup eşya ve tabak-çanağı kırmağa değerli eşyaları kapıp ceplerine doldurmaya başladılar. Evlerin gerisinden gelen çılgınca sesler saldırganların dikkatini Türklerin hayvanlarına çekti. Ahırlara doluşup sağlam inekleri, keçi ve koyunları makineli tüfekle taradılar. Tavukları havaya atıp, gıdıklar ve çırpınırlarken ateş ediyorlardı; gövdeleri bir tüy bulutu halinde parçalanıyordu. Kalabalık kana susamış bir çılgınlık içinde bağırıyordu. Türkler, donmuş, açık yol boyunca sürüklenip köyden çıkarıldılar. Azap içinde, tamamıyla Türklerin oturduğu bir sonraki köyün, Koççat'ın yakınlarında bırakıldılar. Koççat köyünün Türkleri komşularına yardım etmek için evlerinden fırlarken kalabalık ateş etme, yakma ve yağmalama çılgınlığına devam etmek üzere Matyat'a geri döndü.

Silahlı adamlar kapıları kırdılar; dipçikliyerek, döverek, yumruklayarak ve küfrederek Türk evlerine doluştular. Kumsal'dan geri çekiliş başladı. Bir kere daha Nazi'lerin saldırısı altında bozguna uğrayan Avrupa'da olduğu gibi aileler şaşırmış, dehşete düşmüş bir halde

kulaklarında tüfeklerin gürültüsü ve makinelilerin takırtısının yankısıyla evlerinden soğuk sokaklara döküldüler.

Kayıp düşerek, birbirlerine tutunarak koşmaya başladılar. Sokakta bir kadının "Allah rızası için birisi yardım etmeyecek mi?" diyen çığlığı yankılandı.

Kumsal'ın Türk sakinlerinin 159'u o gece kaçamadı. Banyodaki dört kişi ve ev sahibesinden başka dört kişi daha o gece öldürüldü. 150'si rehin alındı. Rehinelere bir kısmını bir daha gören olmadı.

Silah sesleri duyuldu; tüfek dip ikleri ile kilitli kapıları kırdılar; insanlar sokaklara sürüklendi.

70 yaşında bir Türk, kırılan  n kapısının sesiyle uyandı. Sendeleyerek yatak odasından çıktığında, bir sürü silahlı gençle karşılaştı. " ocuğun var mı?" diye sordular. şaşkın bir biçimde "Evet" dedi. "Dışarı g nder" diye emrettiler. 19 ve 17 yaşlarındaki iki oğlu ve 10 yaşındaki kız torunu aceleyle giyinip, silahlı adamların peşinden dışarı çıktılar. Çiftlik duvarının dibine dizildikten sonra, silahlı adamlar tarafından makineli tüfek ateşiyle  ld r ld ler. Başka bir evde, 13 yaşında bir erkek  ocuk elleri dizlerinin arkasına bağlanıp yere yıkıldı. Ev talan edildi ve talancılar çocuğu tekmeleyip ırzına geçip, sonra da bir tabancayla başının arkasından vurdular.

O gece Ayvasıl'da toplam olarak 12 Türk katledildi. Diğerleri toplandı, itilip kakılarak oradaki Türklerin yanına sığınmak üzere şillura yoluna çıkarıldı. Gecelikleri, pijamaları ve çıplak ayaklarıyla soğukta sendeleyerek ilerlemeye başladılar. Rumlar karanlıkta arkalarından ateş ediyorlardı.

Silahlı adamların dikkati Türk evlerine çevrildi. Evleri yağmalayıp tahrip etiler, yorulduklarında da ateşe verdiler.

Aynı yörede, tek kalmış çiftlik evlerinde dokuz Türk daha öldürüldü."

LARNAKA SALDIRILARI

Lefkoşa ve diğer bölgelerde kanlı ve vahşi Rum-Yunan saldırıları devam ederken, Londra Türklerini katletmek amacıyla, 23 Aralık 1963 günü Larnaka Türklerine yönelik büyük bir saldırı başlatılır. Larnaka Mücahitlerinden Hasan Hasoğlu, Larnaka saldırılarını ve o günleri şöyle anlatır:

"Lefkoşa bölgesindeki Rum saldırılarının başladığını duyduğumuzda, sıranın bize de geleceğini çok iyi biliyorduk. Her ne pahasına olursa olsun Türklüğün namus ve şerefini çiğnetmemek için yemin etmiştik. Ellerimizde silahlarımız hazır bekliyorduk ve beklenen Rum saldırıları 23 Aralık günü başlamıştı. Saldırıların başladığı ilk gün komutanımız, bütün mevzileri dolaşarak "kanımızın son damlasına ve son mermimize kadar döğüşeceğimizi" söylüyordu. Binlerce Rum-Yunan askeri Larnaka'nın Türk bölgesine saldırmasına rağmen, hiç korkmuyor ve düşmanı Türk bölgesine sokmamak için büyük bir direniş gösteriyorduk. Çocuklar ve kadınlar mevzilere cephane ve yiyecek taşıyorlardı. Bir kaç gün süren Rum saldırıları sonucunda tatlıcı Hüseyin, Salih Zaimoğlu ve Mehmet Mahmut adlı mücahitlerimiz şehit düşmüşlerdi. Pek çok da yaralımız vardı. Ama, tüm yolculuklara ve düşmanın büyük gücüne rağmen, Larnaka mücahidi sonuna kadar direnmiş ve düşmana toprağını çiğnetmemiştir."

LONDRA KONFERANSI

Kanlı Noel saldırıları sonucu yüzlerce Türk köyü ateşe verilmiş, Kıbrıs Türkü katliamdan geçirilmiş, diri diri katliam çukurlarına gömülmüş, gettolara hapsedilmiştir. Açlık, yoksulluk, ölüm ve korku kol gezmektedir.

"Kıbrıs sorununa" politik açıdan bir çözüm bulabilmek amacıyla 15 Ocak 1964 tarihinde Londra Konferansı'nda hazır bulunurlar. Makarios, Kıbrıs Türklerine azınlık hakları önermekte, Londra-Zürich anlaşmalarına göre imzalanmış olan garanti ve ittifak anlaşmalarının feshini istemektedir. Rumların, ENOSİS istekleri sonucu Londra Konferansı başarısızlıkla sonuçlanır.

Kıbrıs'ta Türk direnişini bir an önce çökertebilmek için Makarios'un zamana ve desteğe ihtiyacı vardır. "Kıbrıs Sorunu" Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne götürülür. Güvenlik Konseyi, 17 Şubat, 1964 tarihinde "Kıbrıs Sorununu" görüşmeye başlar. Genel Sekreter U Thant arabulucu rolünü oynarken, genel görüşmelerden daha çok kulis faaliyetleri ağırlık kazanır.

BM Güvenlik Konseyi'nin 4 Mart, 1964 tarihli kararı ile Cumhuriyeti yıkan eli kanlı Makarios "hükümet" olarak addedilecek ve "asayişi korumakla" görevlendirilecektir.

Barış Gücü kuvvetlerinin ise Kıbrıs'a 27 Mart, 1964 tarihinde gönderilmesi kararlaştırılmıştır...

LİMASOL SALDIRILARI

13 Şubat 1964

Rum-Yunan kuvvetlerinin Limasol Türklerine yönelik saldırıları 11 Şubat -12 Şubat 1964 gecesine bağlayan sabahın saat 4.30'unda başlar ve 13 Şubat 1964 günü en kanlı safhasına ulaşır.

Limasol Mücahitlerinden Ali Seyidali, o günleri ve Rum saldırılarını şöyle anlatır:

"Muhtemel bir Rum saldırısını beklediğimiz için hazırlıklı bir şekilde bekliyorduk. Çocuk ve kadınları ise güvenilir bölgelere yerleştirmiştik. 12 Şubat 1964 Sabahı, Limasol Türk bölgesine hakim yüksek binalardan. Türk bölgesine yönelik yoğun atış başlamıştı. Komutanımızın emri ile, düşmana cevap vermiyor, kurduğumuz mevzilerde ve barikatlarda sessizce düşmanı bekliyorduk. Korkup sindiğimizi düşünen, öğleden sonra çemberi daraltmaya başladı. İşte o anda karşı ateşe başlayarak, düşmanı geri püskürttük. Düşman çok sayıda ölü ve yaralı vermişti. Bunu hazmedemeyen düşman ağır silahlar ve tanklar desteğindeki daha büyük bir kuvvetle yeniden saldırıya geçti. Limasol mücahitleri ikinci bir

plevine savunması yaratırken, Lefkoşa'ya şu mesajı göndermiştik: "Denize kadar dayanacağız... Silah vermek yok... Teslim olmak yok..."

Rum saldırılarının en şiddetlendiği anda en uçtaki mevziimizde bulunan mücahitlerimizin pek çoğu şehit olurken, Münir Halil Şago tek başına savaşımaya devam ediyordu. Dört bir yanı kuşatılmıştı. Son mermisini de kullanan Münir Halil Şago, düşmana teslim olmaktansa el bombasını göğsünde patlatarak kahramanca şehit olur. Üç gün devam eden Rum saldırıları sonucunda, düşman Limasol'un Türk bölgesine giremezken Münir Şago, Mustafa Ali, Faik Sururi, Ayhan Hüseyin ve Kemal Selim adlı mücahitlerimiz şehit olmuşlardı."

BAF SALDIRILARI

(7 Mart 1964)

Güvenlik Konseyi kararı Rumları cesaretlendirmiş, Barış Gücü kuvvetleri adaya gelmeden, Makarios, kendisine verilen "asayişin temin" görevini Türklere saldırmakla yerine getirecektir.

Adanın bütün Türk bölgeleri muhasara altındadır. Gerginlik gittikçe tırmanmakta, Lefkoşa, Gazi Mağusa, Lefke, Girne, Larnaka ve Baf Türk bölgeleri saldırıya uğramaktadır.

"Ölüm, Güvenlik Konseyi'nin kararı ile Makarios'un kesen eli ve kolu olmuştur..."

Makarios, Türk direnişini her yerde ezmek, yok etmek kararındadır.

7 Mart, 1964 günü Baf saldırıları başlar. Rumlar, ağır silahlarla çok şiddetli bir saldırıya geçerler. Türk bölgesi, havan, bazuka, yangın bombaları ve ağır makineli tüfeklerle ateş yağmuruna tutulur.

Baf Türk bölgesi alev alev yanmaktadır...

Eski Baf Mücahitlerinden Kemal Akoğlu Rumların Baf saldırısını ve o günleri şöyle anlatır:

"Yunan askerlerinin desteğindeki EOKA'cılar ve Rumlar 7 Mart 1964 günü Baf'ın Türk bölgesine karşı saldırıya geçtiler. Elimizdeki çok az silah ve cephane ile bu saldırılara karşı koymaya çalışıyorduk. Rumlar, mevzilerimizi havan, roketatar ve otomatik silahlarla ateş yağmuruna tutulmuşlardı. Cephanesi tükenen Mücahitlerimiz, daha güvenli mevzilere çekilmeye başlamışlardı. Mavrolla mevzisinde cephaneleri tükenen ve mahsur kalan 9 Mücahidimiz Rumlar tarafından esir alınmıştı. Bir kaç gün sonra, Rumlar bu mücahitlerimizin cesetlerini torbalar içerisinde geri verdiler. Taze kan kokuyorlardı. Nacak ve baltalarla paramparça edilmişler, beyinleri çıkarılarak kafataslarının içerisi hayvan dışkılarıyla doldurulmuştu. Toplam şehidimiz 15 kişiydi. Üç-dört gün süren kanlı saldırılardan sonra, direnişimizi kıramayacaklarını anlayan Rumlar, ateşkes anlaşması yapmaya mecbur olmuşlardı. 7 Mart 1964 günü başlayan ve üç-dört gün boyunca devam eden Rum saldırıları sonucunda 15 şehit, 22 yaralı ve 34 kayıp vermiştik. Bu arada Türklere ait 78 işyeri ve 85 ev de tamamen tahrip edilmişti.

ERENKÖY SALDIRILARI

(6 Ağustos, 1964)

Kıbrıs Türk direnişinin nefes borusu, Anavatan Türkiye'ye açılan tek kapı ve ikmal merkezi olan Erenköy bölgesi, Rum-Yunan kuvvetlerinin çok geniş çaplı saldırısına uğrar. Erenköy'ü istila edip, Türklerin nefes borusunu tutmak isteyen Rum-Yunan kuvvetlerinin ilk saldırısı 6 Ağustos 1964 günü başlar.

Süleyman OĞLANER, Erenköy savaşlarını ve direnişini ayrıntılı şekilde şöyle anlatır:

Erenköy hareketinin başlangıç noktasını teşkil eden ilk hadise 6 Ağustos 1964 günü gerçekleşmiştir. 6 Ağustos günü Rumlar ortada hiç bir sebep yokken, ağır silahlarla Mansura, Erenköy, Bozdağ ve Alevkaya köylerini ateş yağmuruna tuttular. Tetikte bekleyen Türk

mücahidi kendini ve toplumunu savunmak için karşılık verdi. Bugün meydana gelen şiddetli çarpışmalarda dört Rum çetecisi öldürülmüş, bir tanesi de ağır surette yaralanmıştır.

Şiddetli çarpışmalar 7 Ağustos da da devam etmiştir. Rumlar, Barış Gücünün bütün ikazlarına rağmen, gittikçe artan bir şiddetle saldırılarına devam ettiler.

Türk mücahidi, tepeden tırnağa silahlı on binlerce Rum çetecisinin karşısında benzerine rastlanmayan bir cesaretle direniyor. Her karış toprağı, temiz kanıyla ıslatıyordu. Durum gittikçe korkunç bir hal almış, savaşın durdurulması yolunda, Makarios yönetimine yapılan çeşitli müracaatlar cevapsız bırakılmıştı.

Türk uçakları tarafından Rumlara ilk fiili ihtar 7 Ağustos 1964'te yapıldı. Bugün dört jet uçağı, Poli üzerinde alçaktan bir ihtar uçuşu yaptı. Türk uçakları bu ihtar uçuşları esnasında ateş açmadan döndüler.

Bu arada, Ankara'daki diplomatik temaslar da yoğunlaştırıldı. Yunanistan'ın Ankara Büyükelçisine, çarpışmaların durdurulması hususunda ihtarda bulunuldu. Fakat Kıbrıs'ta bulunan Rum ve Yunan çeteleri "Türkleri Akdeniz'e dökeceğiz, onları artık kimse kurtaramaz!" diyerek saldırılarını gittikçe artırıyorlardı. En modern harp vasıtaları, bir avuç Türk mücahidinin üzerine yönetilmişti. Fakat Türk mücahidi ile onlar arasında bir tek fark vardı. Bu da Türk'teki iman kudreti idi.

8 Ağustos 1964'te çelik kanatlı Türk Jet uçakları Dillirga tepeleri üzerinde göründü. Gök adeta ikiye bölünüyormuş gibi her taraf korkunç bir uğultu içinde kaldı.

Palikaryalar Türk Jet uçaklarını görünce şaşkına döndüler. Olaylara şahit olan yabancı muhabirlerin ifadelerine göre Rumlar silahlarını bırakarak çil yavrusu gibi dağılmaya başlamışlardı. Anavatan'dan gelen 34 ay-yıldızlı jet uçağı, Rum ve Yunan Pallikaryalarına kan kusturdu ve Rum mevzilerini alt üst etti.

Bu hava hareketi sonunda Dillirga'daki Rum kuvvetlerinin %40'ı saf dışı edildi.

MAĞUSA SALDIRILARI

(2 Kasım 1965)

Erenköy saldırılarında büyük bir yenilgiye uğrayan Rum-Yunan kuvvetleri, Kısa süreli bir bekleyişten sonra, 2 Kasım 1965 tarihinde Mağusa Türklerine saldırılar.

Mağusa Mücahitlerinden Ali Osmanoglu Mağusa'da yaşananları ve o günleri şöyle anlatır:

"Mağusa'da, 2 Kasım 1965 günü öğleden sonra, Barış gücü arabalarının arkasına gizlenerek ilerleyen Rum askerleri, Türk mevzilerine ateş açtılar. Fakat, Mücahitlerimizin karşılık vermesi üzerine geri çekilmek zorunda kalmışlardı. Birkaç saat sonra ise Karakol, Baykal, Sakarya ve Boğaziçi semtlerinin, Rum-Yunan Kuvvetleri tarafından kuşatıldığı haberi gelmişti. Gece saat 9 sularında ise, Mağusa Kapısı karşısındaki türbelere yaklaşan üç Rum kamyonundan yere variller atıldı. Bu varillerin arkasına gizlenen Rum askerleri yoğun bir şekilde ateşe başladılar. Bu hareket sonucunda ise Baykal ve Namık Kemal bölgesi ile olan irtibatımız tamamen kesilmişti. Bütün gücümüzle, Rum saldırılarına karşı koymaya çalışıyorduk.

Sakarya bölgesinin dışında kalan Türk evleri de saldırıya uğramıştı. Ahmet Ratip Kantarcı'nın evine saldıran Rum askerleri, Ahmet Ratip Kantarcı'yı kurşun yağmuruna tutarak feci şekilde öldürmüşlerdi. 3-4 Kasım 1965 günlerinde de Rum saldırıları devam etmişti. Mücahitlerimizin kahramanca direnişi karşısında ise bir sonuç alamayan Rum Kuvvetleri ateşkes anlaşması yapmaya mecbur olmuşlardı."

GEÇİTKALE VE BOĞAZİÇİ KATLIAMLARI

(15 Kasım, 1967)

Mağusa saldırılarından sonra, ada çapında Türklere yönelik küçük çaplı Rum saldırıları 1967 yılına kadar devam etmiş, 1967 yılının Kasım ayında ise yeni katlımlar gündeme gelir. Tüm adada egemenliklerini yerleştirmek isteyen Rum-Yunan kuvvetleri, 15 Kasım 1967 tarihinde zırhlı araçlar ve ağır silahlar desteğinde Boğaziçi ve Geçitkale

köylerine saldırırlar. Çok güçlü Rum-Yunan kuvvetleri karşısında direnen bir avuç Mücahit'in direnişi ateş ve kanla kırılır. Gece saat 20.00'den itibaren ise Boğaziçi ve Geçitkale köyleri düşman kuvvetleri tarafından işgal edilir.

Bu saldırılarda yaralı olarak kurtulan Mehmet Mustafa o günleri ve yaşadıklarını şöyle anlatır:

"Yunan askerlerinin ve ağır silahların desteğindeki Rum askerleri 15 Kasım 1967 günü köyümüze karşı çok şiddetli bir saldırı başlatmışlardı. Düşman kuvvetlerinin komutanı ise Albay Grivas'tı. Karşımızdaki düşman bizden kat kat güçlü idi. Ağır toplar ve havan topları karşısında çok kayıp vermiştik. Geri çekilmekten başka çaremiz kalmamıştı. Hava karardığında ise savunma ve direnişimiz tamamen çökmüştü. Tam bu sırada kolumdan ve bacağımdan yaralandım. Çok kan kaybediyordum. Yerde sürüne sürüne bir ağacın altına geldim ve binbir güçlükle ağaca tırmandım. Gecenin 18.00'inden sabahın 9.00'una kadar orada gizlendim. Düşman, köye girmişti. Her tarafa ateş saçıyordu. Öldürülen Türkler arasında gözleri oyulanlar, süngüyle delik deşik edilmiş ve vücutları ikiye bölünmüş olanlar vardı."

Geçitkale ve Boğaziçi saldırılarından yaralı olarak kurtulan Ayşe Hasan'ın anlattıkları ise şöyledir:

"Savaş çok şiddetli başlamıştı. Köyümüze her taraftan top mermileri düşüyordu. Her taraf toz duman içinde kalmıştı. Ateşin gittikçe artması üzerine kızım Selma'ya dört çocuğunu alarak köyün dışına kaçmasını söyledim. Öyle yaptı. Ben 95 yaşında olan felçli annemle birlikte evimizin bir köşesine sığınmışım. Gece olmuştu. Ansızın odamızın kapısı açıldı ve içeriye, ellerinde silahları bulunan iki Rum askeri girdi. Bizi görünce hiç bir şey söylemediler ve ikisi birden üzerimize ateş etmeye başladılar. Anemle birlikte kanlar içinde kalmıştık. Zavallı annem derhal ölmüştü. Ben ise kanlar içinde ağır yaralı idim. Bu sabah eve gelen kızım beni aldı ve Birleşmiş Milletler Barış Gücüne teslim etti."

Ayşe Hasan'ın sırtı delik deşik olup en az 15 kurşun yarası taşımakta idi.

Geçitkale ve Boğaziçi saldırılarında Türkler 23 şehit ve yüzlerce yaralı verirken Rum-Yunan barbarlığının yeni örnekleri de bu saldırılarda yaşanır. Bu barbarlık olayının tanığı olan Kemal Tekin, gördüklerini şöyle anlatır.

"Evet işte bu Mehmet Emin Sadık Ağa.. Rumlar evden eve köyün içinde ateş ederek ilerliyorlardı. Ama o kaçmadı... Son dakikaya kadar kapısının eşiginden av tüfeği ile ateş etti düşmana. Nihayet kendi evinin kapısına geldiler. Hayret, hala terk etmiyordu bulunduğu yeri. Son fişeğe kadar ateşledi... Nihayet gözlerimizle gördük; önce kapının önünde kendisine şarjörler dolusu mermi boşalttılar. Tüfeği elinde yere yıkıldı. Ölmüştü. Fakat düşman için henüz ölmemiş olacak ki, birisi üzerine bir bidon benzin döktü, ötekiler ateşledi... Sabaha kadar yandı bulunduğu yerde... İşte böyle!..."

Kanlı Geçitkale ve Boğaziçi saldırıları karşısında seyirci kalamayan Anavatan Türkiye, Kıbrıs Türklerinin güvenliğini sağlamak için Ada'ya müdahale edeceğini açıklamış ve Yunan Hükümetine çok ağır bir muhtıra vermişti. Anavatan Türkiye'nin bu kararlı tutumu sonucunda, Albay Grivas ve 12 bin yunan askeri ada'dan geri çekilmiş, ve 28 Aralık 1967 tarihinde Kıbrıs Türk Yönetimi kurulmuştur.

1963 Aralık ayından 1967 Kasım ayına kadar Rumların, Kıbrıs Türklerine karşı uyguladıkları askeri saldırılar, katliamlar ekonomik ve idari baskılar, Türk direnişi karşısında başarısız olmuştu. Enosis'i gerçekleştireceklerini sandıkları Yunan askerleri de geri çekilmişti. Geriye tek bir yol kalıyordu; silah zoru ile elde edemediklerini siyasi müzakere yolu ile, zaman aşımı içerisinde elde etmek. Kıbrıs sorunu ile yakından ilgilenen devletlerin ve B.M'nin de isteği görüşmelerin bir an evvel başlaması yönünde idi ve 1974 yılına kadar 6 yıl sürecek olan "İkili Görüşmeler" 5 Haziran 1968 tarihinde başlar. Türk Cemaat Meclisi Başkanı ve Kıbrıs Türk Yönetimi Yürütme Kurulu Başkan Yardımcısı Rauf R. Denктаş Rum temsilcisi ise Rum temsilcisi ise Rum Temsilciler Başkanı Glafkos Kleridis'tir. Rauf R. Denктаş'ın tüm olumlu yaklaşımları ve barış isteğine rağmen, ENOSİS'ten vazgeçmeyen Rum tutumu karşısında bu görüşmeler bir sonuca ulaşamaz.

20 TEMMUZ BARIŞ HAREKATI

Kıbrıs'ta Türklüğün onur ve şerefine korunması ve özgürlük mücadelesinde 11 yıl boyunca çok ağır kayıplar veren Kıbrıs Türk Halkı, 20 Temmuz, 1974 Barış Harekatı ile özgürlüğüne ve bağımsızlığına kavuşur. 20 Temmuz, 1974 günü, Kıbrıs Türklerinin mutlu ve huzurlu yaşamının da başlangıç günüdür. Çekilen acılar, kanlı saldırılar, katliamlar korku dolu günler geride kalmıştır.

Dr. Vehbi Zeki Serter, 20 Temmuz, 1974 güneşinin doğuşunu ve Barış hareketini şöyle anlatır:

"Rumlar Kıbrıs'ta devam etmekte olan Genişletilmiş Toplumlararası 5'li Görüşmeleri akamete uğrattıktan sonra işi daha da ileri götürdüler. Bu arada Makarios taraftarları ile Grivas taraftarları arasında büyük bir rekabet doğdu. Bu bir nevi iktidar kavgası gibi görünmekte ise de işin esası "ENOSİS'i şimdi mi-sonra mı yapalım" mücadelesi idi. Durum bu şekilde gelişir ve taraflar arasında gerginlik artarken, ENOSİS'i hemen gerçekleştirmek isteyen Grivasçılar, Yunan subayları yönetiminde bulunan çapulcu rum askerleriyle Kıbrıs'ta askeri bir darbe yaparak Makarios'u bertaraf etti ve bir oldu-bitti yaratarak ENOSİS'i gerçekleştirmek istedi. Taraflar arasında çıkan çarpışmalarda binlerce rum öldürüldü, binlercesi de yaralandı. Rumlar, "bu bizim iç meselimizdir, Türklerle hiç alıp vereceğimiz yoktur (!)" diye uydurma ve aldatmacı lâflarla işi geçiştirmeğe çalıştılar. Cumhurbaşkanlığına da adi bir katil olan Sampson'u getirdiler. Öldürüldü diye ilân edilen baş tedhişçi Makarios da bir yolunu bularak hayatını kurtardı ve İngilizlerin yardımı ile adayı terk etti. Rum plânının ikinci safhasında ise Türklerin geldiği bir gerçektir. Rumlar, Türklerin bir oldu-bittiği kabul etmeyeceklerini gayet iyi biliyorlardı. Nitekim kendi aralarındaki durumu hallettikten sonra ENOSİS'i ilân edecekler ve buna karşı koyan Türkleri de katledip emellerini gerçekleştireceklerdi. Rumların plânları bu idi. Fakat Rumların unuttukları tek husus, 1963 yılında yaptıkları gibi, Kıbrıs Türklerini himayesiz ve desteksiz saymaları yani 40 mil uzakta, 40 milyonluk Dev bir TÜRKİYE'nin varlığını hesaba katmamaları idi. Rumların hareketi, Yunanistan'ın desteği ile ENOSİS'i gerçekleştirmek, yani Kıbrıs'ı Yunanistan'a ilhak amacını güdüyordu. Fakat Zürih ve Londra Antlaşmaları ile Kıbrıs'ın mukadderatı ile doğrudan

doğruya ilgili bulunan Türkiye, küçük Yunanistan'ın ve Kıbrıs Levantinlerinin bu oyununu kabul mu edecekti? Burda bulunan 150.000'i aşkın Türk'ü Rum ve Yunan insafına mı terk edecekti? Asla Yapılacak olan şey, Yunanistan dışında diğer garantör 2 devletin Türkiye ve İngiltere'nin. Garanti Antlaşmasına dayanarak Kıbrıs'a derhal müdahaleleri ve ENOSİS'i önlemeleri idi.

Nitekim Anavatan Başkanı Ecevit, bu yolu seçti ve vakit kaybetmeden İngiltere'ye giderek Kıbrıs'a birlikte müdahale etmeleri için İngiliz yetkililerine teklifte bulundu. Fakat her zaman kalles bir politika gütmüş bulunan İngiltere, kendi menfaatleri (üsleri) haleldar olmadığı için bu teklifi reddetti. Bunun üzerine de Anavatan, Garanti Antlaşmasının kendine tanıdığı hakka dayanarak Kıbrıs'a yalnız olarak müdahale etmeğe karar verdi.

Kıbrıs Türkü'nün yıllarca beklemekte olduğu çıkartma hareketi, şanlı Türk Ordusu'nun 20 Temmuz 1974 sabahı Girne bölgesinden Türk Kıbrıs'a yaptığı çıkış hareketiyle başlamıştır.

Türk Silâhlı Kuvvetlerinin, Kıbrıs'a yaptıkları çıkartma hareketi haberini, Bayrak Radyosu 05.00'te yapmıştır.

C.B.M ve T.Y. Başkanı Rauf R. Denktaş da aynı anda yaptığı konuşmada 1960 anlaşmaları tahtinde, tehlikeye düşen Kıbrıs'ın bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü korumak için Türk Ordusu'nun havadan ve denizden çıkartma yaptığını duyurmuştur.

Saat 06.05'te Kuzey'den gelen Türk Hava Kuvvetlerine bağlı nakliye uçakları Pınarbaşı hava alanı ile Hamitköy bölgesine Hava indirme Tugayı'nı paraşütle indirmiştir. Bu arada Türk zırhlı gemileri Girne ve Beşparmak bölgesinde bulunan Rum ve Yunan askeri hedeflerini bombalarken, Türk jet avcı uçakları da ada üzerindeki tüm düşman askeri hedeflerine karşı hücumla geçmişlerdir.

Diğer yandan Rum radyosu saat 06.00'da genel seferberlik ilân edildiğini duyurmuş ve eli silâh turan herkesi silâh altına çağırmıştır. Rum radyosu, daha sonraki yayınlarında bir zamanlar İtalyanlara karşı çekmiş oldukları "OHİ" (!)lerini, bu kez Türklere çekmeğe başlamıştır. Unuttukları tek husus, karşılarında İtalyan değil, TÜRK olduğu idi.

Kahraman Türk Silâhlı Kuvvetlerinin ikinci dalga olarak yaptığı çıkartma hareketi 07.30'da başlamış ve karaya ağır vasıta ve zırhlılar çıkarılmıştır.

Saat 08.00 raddesinde de Türk Hava kuvvetlerine bağlı 70 kadar helikopter, Kuzey istikametinden gelmiş ve Pınarbaşı hava alınan çok sayıda asker ve malzeme indirmiştir.

Saat 10.00'dan sonra Boğaz Bölgesinde Doğruyol, Bozdağ, Dikomo ve Girne bölgelerinde şiddetli çarpışmalar başlamıştır. Rum çapulcular ayrıca Lefkoşa'nın Türk kesimi ile ada çapındaki Türk bölgelerine karşı ağır silâh desteğinde hücumla geçmiştirler.

20 Temmuz sabahı başlayan Türk Barış Harekâtı, geç saatlere kadar başarı ile sürdürülmüş ve bu harekât sırasında Rum ve Yunan sürülerine ağır zayıat verdirilmiştir.

21 Temmuz günü de Türk askeri harekâtı büyük bir başarı ile deva etmiş Türk hava kuvvetleri düşmana ağır zayıat verdirmişlerdir. Aynı gün saat 11.35'te yapılan açıklamada Girne'nin fethedildiği duyurulmuştur.

Bu arada Rum ve Yunan sürüleri, Kıbrıs'ın her tarafından aldıkları büyük takviyelerle 21 Temmuz akşamı Gönyeli- Boğaz- Bozdağ ve Doğruyol bölgelerine karşı şiddetli bir hücumla geçmiştirler. Çetin geçen çarpışmalardan sonra MEHMETÇİKLERİMİZ ile MÜCAHİTLERİMİZ, Rum ve Yunan saldırılarını püskürtmeğe muvaffak olmuşlardır.

22 Temmuz günü Anavatan Türkiye, Güvenlik Konseyinin çağrısı üzerine, Türkiye saat ayarı ile saat 17.00'de Kıbrıs'ta ateş-kesi kabul etmiştir. Bu ana kadar Beşparmak dağları, Girne kasabası ile Doğu'da Çataköye kadar olan bölge, Batı'da Lapta, Karava ve Boğaz mıntıkasının doğusunda bulunan Dikomo, Sihari, Vuno Rum köyleri, kuvvetlerimizin eline geçmiştir.

Lefkoşada ise düşman üzerine yapılan hücumlar neticesi Yenişehir, Kızılbaş ve Küçük Kaymaklı bölgeleri düşmandan temizlenmiştir.

Türk tarafının, varılan ateş-kese uymasına karşılık Rum tarafı buna uymamış, Kıbrıs'ın tüm bölgelerinde taarruza devam etmiş, bu arada Limasol, Baf, Lefke yüzlerce müdafaasız Türk köyüne ağır silahlarla saldırarak buraları işgal etmiştir.

Bu arada birçok kasaba ve köylerimiz, ağır düşman taarruzunu püskürtmeğe ve yerlerini muhafaza etmeğe muvaffak olmuşlardır.

Diğer yandan Kıbrıs'taki ateş-kes'le ilgili barış görüşmeleri, Güvenlik Konseyi kararı gereğince 25 Temmuz 1974 günü Cenevre de Türkiye Yunanistan ve İngiltere Dışişleri Bakanları arasında başlamıştır. Taraflar arasındaki görüşmeler fasılalarla devam etmiş ve neticede 30 temmuz 1974 akşamı anlaşma ile sonuçlanmıştır.

Anlaşma Türk tarafı için tam anlamıyla siyasi bir zafer teşkil etmişti. Buna göre Rumlar aldıkları Türk bölgelerini hemen terk edebileceklerdi. Ayrıca bölgedeki barışın iadesi ile Kıbrıs'ta Anayasal Hükümetin yeniden kurulması da alınan kararlar arasında idi. Bu amaçla müzakerelerin 8 Ağustos 1974 tarihinde, Türk ve Rum toplum temsilcilerinin de iştirakleri ile yeniden başlaması kararlaştırılmıştı.

İkinci safha görüşmelerine varılan anlaşma mucibinde 8 Ağustos günü Cenevre'de başlanmıştır. Görüşmelere 3 devletin dışişleri Bakanlarından başka C.B.M ve T.Y Başkanı Rauf R. Denktaş, Rum toplumu lideri Glafkos Klerides katılmıştır. Daha sonra da Eğitim ve Öğrenim işleri Üyesi Orhan Zihni Savunma Bakanı Osman Örek ve Yüksek Mahkeme başkanı Necati Münir de Türk heyetine dahil olmuşlardır.

6 gün süren II. Cenevre görüşmeleri Rum-Yunan ve İngiliz delegelerinin menfi tutumları yüzünden akamete uğramış ve Anavatan Türkiye'yi Kıbrıs'ta II. Harekatı yapmağa mecbur bırakmıştır.

Cenevre görüşmelerinin II. Safhasının başarısızlıkla sonuçlanması üzerine Türk Silahlı Kuvvetleri 14 Ağustos 1974 sabahı saat 05.00'da havadan ve karadan olmak üzere, Doğu'da ve Batı'daki Rum-Yunan ortak direniş noktalarına karşı yıldırım harekatına girmiştir.

14 Ağustos günü Doğu'da Serdarlı Bölgesine ulaşan Kahraman askerlerimiz 15 Ağustos günü de öğleye doğru Mağusa önlerine gelmişler ve ikindi üzeri Türk Magosaya girmişlerdir.

Bu arada Batı istikametindeki hareket da devam etmiş ve Türk Kuvvetleri 16 Ağustos günü ö.s Lefke'ye kadar olan yerleri Rum ve Yunan sürülerinden temizleyerek saat 16.00 da Türk Lefke'ye girmişlerdir.

Rum canileri, Türk Birliklerinin Doğu ve Batı'da yıldırım hareketına girişmeleri üzerine birçok müdafaasız Türk köyünde görülmedik vahşet gösterilerinde bulundular. Evlerden topladıkları halkı, çocuk, kadın, erkek, yaşlı, hasta demeden buldozerlerin açtığı derin çukurlara canlı canlı gömdüler.

II. Harekat sonunda Mehmetçik Kıbrıs'ın bugünkü sınırlarını, süngüsü ile çizmiş bulunuyordu.

Doğu ve Batı istikametinde yapılan hareketlar sırasında Rum ve Yunan sürüleri, MEHMETÇİĞİN keskin süngüsü önünde diz çökmüş dağılmış, perişan olmuştu. Bunlar, senelerce müdafaasız Türk toplumuna görülmedik işkence ve baskıyı reva gören Grivas bozuntusu ile baş tedhişçi ve katil Makarios'un "Hellen torunları"(!) diye adlandırdıkları ve onlara göre yenilmez (1) saydıkları korkak ve pısrık levantin sürüleri idi. Aynı milletin dedeleri, 9 Eylül 1922'de İzmir'de denize dökülmemişler mi idi? Tarih yine tekerrür ediyordu. Türk Silahlı Kuvvetleri, Yunan Emperyalizmine bu kez Türk Kıbrıs'ta büyük bir darbe daha indiriyordu. Yunanlıların ve Rumların akılları bu defa da başlarına gelmezse, bu kez Türk Milleti Yunan emperyalizmine tamamen son vermek için yeniden harekete geçmekten çekinmeyecektir. Yüce Türk Ulus, bunda azimli, kararlı ve bunu yapabilecek güçtedir."

DİZİN

ŞAHİS ADLARI DİZİNİ

AMİRAL LORD JOHN HAY 3,4
BERBER KARA AHMET 5
BÜLENT YORULMAZ 3
CON RIFAT 6
GEORGE KEAPİADES 4
SİR GARNET VOLELEY 4
HASAN HASOĞLU 26
DR. BEHİÇ 5,6
MUSTAFA KEMAL 6
REMZİ OKAN 6
HAKİM RAİF BEY 6
RAUF R. DENKTAŞ 7,12,33,35,37
VENİZELOS 8
GRİVAS 9,15,32,33,34,38
FATMA TAHSİNOĞLU 9,18,21
İRFAN ALİ 11
ŞADAN KARA AHMET 11
AHMET HÜSEYİN 11
ALİ SALİH 11
ABDULLAH ALİ RIZA 11
AYİOS GERGIOS 11
CEMAL ALİ 11
MUSTAFA AHMET BEYAZ 11
DR. BURHAN NALBANTOĞLU 12
KEMAL TANRISEVDİ 12
GÜNAY YORGANCIOĞLU 14
AYDIN AKKURT 17
HÜSEYİN ELMAOĞLULARI 14
LİSANİ ÇAVUŞ 11
CÜFER FERHAT 11
MUSTAFA AHMET 12
ŞERİFE MEHMET 12
İBRAHİM ALİ 12
SERVET ALİ 12
FUAT YUSUF 12
SİFA MUHARREM 12
HALİT DERVİŞ 13
HALİL MUSTAFA 13
ALİ ARİF 13
RİFAT TAŞ
DR. FAZİL KÜÇÜK 13
AHMET MUSTAFA 14
PEYKER AHMET 14
GRİVAS 15
ARİF HALİL 15
MAKARİOS 17
BİNBAŞI İLHAN 20
HÜSEYİN SONAY 24
HASAN HASOĞLU 26
ALİ SEYİDALİ 27
KEMAL AKOĞLU 29
SÜLEYMAN OĞLANER 29
ALİ OSMANOĞLU 31
MEHMET MUSTAFA 32
AYŞE HASAN 32
EMİN SADIKAGA 33

YER ADLARI DİZİNİ

İNGİLTERE 3,4,5,16,35,37
LARNAKA 4,14,26
LEFKOŞA 4,5,10,11,12,14,18,19,20,22,23,26,28,36
LİMASOL 4,5,11,22,27,28,37
MAĞUSA 4,5,12,16,22,23,28,31,38
KİTİUM 4
İYONYA 5
YUNANİSTAN 5,7,8,9,11,13,16,18,30,34,35,37
AKDENİZ 6,30
VASİLYA 10,11
AFANYA 11
TÜRKİYE 5,6,7,8,12,13,16,18,22,29,33,34,35,36,37
AYVASIL 24
GEÇİTKALE 31
BOĞAZİÇİ 31
MELANDRA 13
ÖMERYE 14
LEFKE 14
SİNDE 15
KAYMAKLI 24
KUMSAL 24
GAZİKÖY 9